

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyilttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, október 1.

Mai számunk főbb közisményei:

Nincs döntés.
Peary vádjai Cook ellen.
Meggértett lelkesek.
Meggörtött vezérigazgatók.
A Haverda-ügy vádirata.
Lujza hercegnő nyilatkozata.
Pncérlány mint protektor.
Thaly Kálmán temetése.
Nem sikkasztók, csak szerelmesek.
Tarkaságok.

A király előtt.

Arad, szeptember 30.

Kossuth Ferenc kihallgatása előtt nem dönt a király a válság ügyében. A kihallgatás szombaton lesz.

Minden tényező tisztában van már azzal, hogy alkotmányos megoldás Kossuth nélkül nem történhetik. Az a körülmény, hogy a király most Kossuth Ferenc véleményét óhajtja meghallgatni, szinte kétségtelen bizonyíték arról, hogy őfelsége alkotmányellenes megoldásra nem gondol.

A helyzet is nagyon változott. Ma már nincs koalíció, hanem a függetlenségi és negyvennyolcas párt a parlamenti többség. Ennek a pártnak a többsége, az egységes összetartása többé kétségbe nem vonható.

Már most: alkotmányos megoldás csak kétféle módon lehetséges. Vagy a parlamenti többségből alakul kormány; vagy a kisebbség kap megbízatást arra, hogy szerezzen magá-

nak választás útján parlamenti többséget.

Harmadik megoldás mely alkotmányosnak volna mondható, nincs.

Teljesen bizonyos, hogy őfelségében meg van a szándék arra, hogy Kossuth Ferencet kabinetalakítással megbizsa.

Ennek a megbízatásnak egyetlen akadálya az csupán, hogy Kossuth Ferenc nem vállalkozhatik egy olyan kormányprogram megvalósítására, mely a függetlenségi és negyvennyolcas párt elveivel ellenkezik. Kossuth Ferenc csak az esetben vállalhat megbízatást kabinetalakításra, ha kormányprogramjában kifejezetten benne foglaltatik legalább is: az önálló vámterület létesítése, az önálló magyar jegybank megalapítása.

Ha Kossuth Ferenc kormányt alakít és abszolúte semmi kormányzási programot nem proklamál is, — abban a tényben, hogy a király Kossuthot megbizta és hogy Kossuth a megbízatást elfogadta, már természetesen bennfoglaltatik legalább is a gazdasági önállóságra való föltétlen törekvés.

Ha tehát az audienciának az volna az eredménye, hogy Kossuth Ferenc megbízatást kap kabinetalakításra és ezt Kossuth Ferenc elfogadja, ez már a függetlenségi és negyvennyolcas párt teljes győzelmét jelenti még az esetben is, ha igaz volna, amiről a bécsi és budapesti lapok már hetek

óta beszélnek, hogy: a Kossuth Ferenc megbízatása csakis a választói reform megalkotására ad majd mandátumot az új kormányynak; hogy a Kossuth-kormány tagjai között a király bizalmi emberei is tárcát kapnak.

A függetlenségi párt teljes győzelmét jelentené ez azért, mert: a gazdasági közösség fönttartására való kötelezettség végleges eltűnését jelentené. Nem bizunk abban, hogy a Kossuth Ferenc kihallgatásának ez legyen az eredménye. Valószínűbb, hogy mielőtt a bécsi politikusok erre szánják el magukat, inkább megpróbálják azt, hogy a parlamenti kisebbségből alakuljon kormány, mely a régi választási törvény alapján igyekezzék magának többséget szerezni. De ha netalán nem kapnának többséget?

Mi lesz akkor? Erre a kérdésre már most is keresik a feleletet Bécsben és mert azt, amit mi itt elmondtunk, ott is sejtik s mert a Kossuth Ferenc kihallgatása után minderről bizonyosságot is fognak nyerni, azért Bécs szempontjából bölesebb dolog most megalakítani a Kossuth-kabinetet.

Az új választási törvény következményeiről beszélni persze még korai. Attól függ minden, hogy milyen lesz az új törvény. Attól függ, hogy ki és hogyan fogja megalkotni.

A tanyai martir.

Irta: Gonda József dr.

I.

Hodi Kenéz Pál nagy tisztesség érte. Egy októberi szép reggel városi urak hintója állott meg a csomorkányi tanya előtt, már tudniillik ott, ahol Hodi Kenéz Pál tanyás béresi sorban szolgált.

A városi urak kemények és nagy hangok voltak, már mint a hogy azt a közigazgatási tekintély magával hozza. Szegény Hodi Kenéz Pálnak alig volt előltük megállása.

Hárman jöttek a hintón. Azaz a hintón csak ketten, mert a harmadik a sárgaszínoros hajdu, akinek egy nagy dob volt a nyakára szíjjazva, az a bakról ugrott le.

Oda érve a nyárfák árnyába, a másik kettő is kigombolkozott a sok takaróból. Az egyik vékony cingár legény volt. Cvikkeres. Ugy látszik ennél volt a tekintély és hatalom, mert élesen és durván ripakedett rá a hintó előtt sertepertelő Hodi Kenéz Pálra:

— Maga Hodi Kenéz Pál? Na nyögje hát ki!

En volnék tekintetes uram! Azután mi járattam volnának? Kerüljenek beljebb.

— A Bimbóért jöttünk. Nyulas ur az iratokat...

Hájlas ur, aki kövér volt és rövid, nagyokat fujva maga előtt keresgált egy nagy fekete börtaskában s elölvonva a peccéses komoly irásokat, oda nyújtotta a cingárnak.

A cingár elkezdett deklamálni. Hangosan és haragosan. Az orra felett szinte reszketett a sárga réz szemüveg. Gondolom, hogy minde az a nagy hang és tüsténkedés az elfogyóban levő hivatali tekintély rekonstrukciója céljából történik.

— Na nem hallja kend? Hát süket? Mit bámul rám, hé? Ujkapu vagyok talán? Vagy nem érti? Hát a Bimbóért jöttünk. Vezesse kend elő. Azután kend meg Hájlas biztassa azt a dobost és harangozza be vele a tanyákat. Hát még se érti kend Hodi Kenéz Pál? De nehéz feje van kendnek. Ellicitáljuk a Bimbót...

Hodi Kenéz Pál csak állott mint a cövek a tanya ház előtt subogó nyárfák árnyékában. Majd illő tisztesség tudással kiemelve fejét széles karimájú juhász kalapjából, egy lépéssel közelebb bátorzkodott a cingárhoz.

— A Bimbóért jöttek a tekintetes urak? És még, hogy elkótyavetyéljék? A Bimbót? Hát mit vétett a Bimbó a törvénynek? Hát hogy tartja az az irás? Hogy a szögény embör...

— Hát még orgonál is hozzá vén cucilista! Még kendnek áll feljebb? Vagy csendőrt hívassak? Karhatalmat használjak? Hájlas ur a törvény nevében állítsa elé azt a Bimbót... Egy-kettő... ne teketóriázzunk ezzel a vén eszelőssel... hát a gyerekért van az egész... Érti Hodi Kenéz Pál. Érti-e már? Hát miért nem járatta iskolába? azért van az az iskola? Azért tartja az állam... A maguk kölykeiért fizetjük a tanítót, papot, harangozót

és maguk csak sztrájkolni tudnak. Obégnak, hogy az állam nem gondol kendekre, azután ott áll az iskola üresen... nem adják fel kendek a kölykeiket. Na lássa kend. Ez mind birság! Hatvan korona! Tenger pénz. Iskola mulasztási birság... sok pénz... rengeteg pénz, elmegy rá a Bimbó, hehehe. Érti-e már kend vén cucilista?

És amíg hadart, hevesen, idegesen, hivatalos hetvenkedéssel, Hodi Kenéz Pál tanyás béresben megakadt az ütő. Forgott vele a világ. Támolygott. A nyárfa, a tanyabáz, a városi hintó és a városi urak örületes galoppban kergetőztek homályosuló szemei előtt. Egy betűt se értett az egész ceremóniából, a cingár ur deklamálásából, a nagy peccéses, komor irkafirkából, a fejére citált paragrafusokból, csak azt az egyet értette, hogy a Bimbót viszik...

És ezen közben tompán, szomorú egyhangúsággal perdült meg a dob a tanyák csendjében az ezüst fényes októberi reggel párázatában...

II.

Hogy pedig tulajdonképpen miért is szenvedett a Bimbó martíromságot a kultura nevében, ez annak rendje és módja szerint az alábbiakban következik:

Hodi Kenéz Pál tanyás béresnek már egy izben hurkot vetett a láb szára a paragrafus. Ez is a Bimbóért történt...

A derék Riska ugyanígy felügyelet nélkül legelgetvén, különféle kőbörgési passziói kerestek s ezen közben befordult a Szöglet Kis

Nincs döntés.

Wekerle audienciája. — Uj homo régisz?

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

Wekerle Sándor, a lemondott miniszterelnök ma délben kihallgatáson volt a királynál, hogy meghallgassa a felség válaszát a kormány lemondására. A király a lemondást tudomásul vette, de a kormány felmentésére vonatkozólag csak Kossuth Ferencnek szombati audienciája után dönt. Hogy milyen lesz ez a döntés, arra vonatkozólag ma különféle hírek és kombinációk terjedtek el. A bécsi körökben egyértelműleg valószínűtlennek tartják, hogy Kossuth audienciája meghozná a kibontakozást és biztosra veszik egy új, esetleg pártonkívüli hatvanhetes politikus próbálkozását.

Wekerle audienciájáról és a politika mai eseményeiről itt következnek tudósításaink:

Wekerle bécsi tanácskozásai.

Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este 9 órakor érkezett Bécsbe, Popovics Sándorral, az Osztrák Magyar Bank kormányzójával együtt vacsorált a Sacher-szállóban. Innen a miniszterelnök a Magyar Házban levő szállására tért. Itt fogadta a *Fremdenblatt* szerkesztőjét és a következő párbeszéd folyt közöttük:

Arra a kérdésre, hogyan vélekedik a miniszterelnök a helyzet további kialakulásáról, Wekerle így felelt:

— Azért jöttem Bécsbe, hogy a kormány lemondási kérvényére a döntést átvegyem. Ez audienciám kizárólagos célja. Egyebet nem mondhatok.

Arra a kérdésre, hogy az audiencián a politikai helyzetre vonatkozólag várható-e döntés, a miniszterelnök így felelt:

— Most nem várható döntés. Erről csak Kossuth audienciája után lehet szó. Előbb semmiesetre sem.

A szerkesztő azután a beszélgetést arra terelte, hogy milyen pártemberek kapnak meghívást a királyhoz Kossuth után, amire Wekerle azt válaszolta:

— *Egyelőre csak az bizonyos, hogy Kossuth Ferencet fogadja a király.* További meghívások fölött még nem határoztak. Ha ilyenekhez fordulnak, azok csak egy későbbi időben történhetnek.

Wekerle ma reggel sétát tett a városban, majd 9-től 10 óráig Daruváry kabinetirodai osztályfőnök látogatását fogadta. Ezután Zichy Aladár gróf őfelsége személye körüli miniszterrel folytatott megbeszélést. Háromnegyed 12 órakor a miniszterelnök a Hofburgba hajtatott, ahol pontban 12 órakor külön kihallgatáson fogadta a királyt.

A kihallgatás.

Wekerle kihallgatása 70 percig tartott. A miniszterelnök egy óra tiz perckor távozott a királytól és a kérdezősködő újságíróknak ezeket mondta:

— Több mint egy órán át voltam kihallgatáson a királynál, aki igen kegyesen fogadott. A kabinetnek már írásban benyújtott lemondását okoltam meg részletesen és kértem a kormány felmentését. *A király, aki erre vonatkozó elhatározását még nem közölte, szombaton kihallgatáson fogadja Kossuth Ferencet.*

Wekerle a délután folyamán a külügyminisztériumba ment, ahol sokáig tanácskozott Aerenthal gróf külügyminiszterrel. Meglátogatta ezután Burián báró közös pénzügyminisztert és este öt órakor visszautazott Budapestre.

Mikor lesz döntés?

Bécsi beavatott forrás szerint a király végleges elhatározása csak napok múlva fog megtörténni. Amint Wekerle mai audienciája nem hozott döntést, úgy Kossuth szombati kihallgatása sem hozza azt meg és így egészen bizonyos, hogy a Ház keddi ülésén nem tisztázódik a helyzet és a Házat újra el kell napolni.

Ha alkotmányosan történik a megoldás, akkor a jövő hét végén meglesz az új kormány, ha ellenben a király sem Wekerlénak, sem Kossuthnak kibontakozási tervét nem fogadja el, akkor a válság még legalább két hétig eltarthat, mert akkor a felség több magyar politikust meghallgat.

Hogy már most milyen irányban történik a döntés, arról a N. Fr. Pr. mai estilapja ezeket írja:

Jól értesült bécsi körökben lehetetlennek tartják, hogy az uralkodó Kossuth tervét fogadja el, többek közt azért, mert Kossuth azt a jogot követeli a függetlenségi pártnak, hogy megjelölje azokat a férfiakat, akiknek sorából bizalmi embereit kiválassza. Az is valószínűtlen, hogy a király megengedné az önálló bank előkészítését. Az őszinteségnek olyan hiánya volna ez, mely később megbosszulná magát. Talán Wekerle javaslatát elfogadná a király, ha azt Kossuth ajánlaná, viszont Kossuthét is inkább, ha azt hatvanhetesek terjesztenék elő. A király igyekezete most arra irányul, hogy olyan javaslatot formuláztasson, melyet Wekerle, Kossuth, Andrássy és Apponyi egyaránt támogatnak. Az itteni körök azért még mindig biznak abban, hogy sikerülni fog a 67-esek és 48-asok kooperációjának valami új formája, esetleg a függetlenségi pártnak az eddiginél nagyobb részesedésével a kormányban.

Kormánylisták.

A kombinációk serege közül legérdekesebb egy bécsi hír, amely szerint Khuen-Héderváry Károly elnöklete alatt egy olyan kabinet alakulna, amelyben a függetlenségi párt az eddiginél több tárcát bírna, sőt bizonyos idő múlva Khuen távozásával Kossuth Ferenc lenne a miniszterelnök. Pénzügyminiszternek Návay Lajost emlegetik.

Egy állítólagos Kossuth-kabinet tagjairól ezeket említik:

Miniszterelnök és kereskedelmi miniszter: Kossuth;
belügym.: Holló Lajos;
pénzügy: Földes Béla;
igazságügy: Mérey Lajos;

András különben is sovány kukoricásába némi takarmány pótlék irányában.

Ezen meg Szöglet Kis András börzenkedett fel s különben sem lévén Hodi Kenéz Pállal jószomszédok, a Bimbó eme kihágása a rendőrbíró elé került.

Egynapi elzárásra, átváltoztatható husz korona pénzbírság ellenében azután megtanulta Hodi Kenéz Pál, hogy a jószágot felügyelet nélkül legeltetni tilos.

Hát nem is legeltette. Minthogy azonban a Bimbót napközben kikeltett csapni s minthogy másnémi elfoglaltsága miatt Bimbó ellenőrzésével Hodi Kenéz Pál mégsem törődhetett a saját személyében és minthogy végül a hatóságilag megrendelt felügyelet gyakorlására kizárólag Hodi Kenéz Pál tanyás béres surbankó fia volt az alkalmas személyiség, így tehát a kora tavasszal Hodi Kenéz Pál Pista fia leszakadt a harmadik osztályból s a bibliai József és Putifárné erkölcsi történetének megértése helyett az értelmetlen Bimbót igyekezett a szomszédos lucernástól elhesszengetni.

— Rendben is volt ez egészen. Bimbó nem is hágott ki többet. Pista gyerek sas tekintete és gombos botja megakadályozott mindennemű nézeteltérést a takarmányt illetőleg. Hodi Kenéz Pál nyugodtan végezhetette napi robotját, a Bimbó jó kézben volt.

A feketeparti ujonnan szervezett állami iskola ambiciós néptanítója azonban mégsem egészen volt egy véleményen Hodi Kenéz Pállal s előbb komoly hangú levélben hívta fel a kulturérzék hiányában levő apát pedagógiai kötelességére, majd midőn ez nem használt, a

hónapszámra mulasztó Hodi Kenéz Pistát bejelentette a közoktatásügy városbeli céhmestereinek.

Hodi Kenéz Pál irástudatlan ember volt világlátásban, attól ugyan hozhatták a különféle dörgedelmes rendeleteket és bírságokat kiszabó végzéseket. Hodi Kenéz Pál csak annyit tudott a törvényből ezideig, hogy felügyelet nélkül legeltetni tilos. Előtte az volt az életkérdés, hogy a Bimbó ismét ki ne hágjon. A bírságok pedig egyre szaporodtak. Egy-két-négy-hat korona. Esetről-esetre, hétről-hétre több és nagyobb lón a bírság.

Egyszer csak azután jogerőre emelkedtek a bírságoló végzések. Es ez a fő, a jogerő. A mi azután következik, az már csak az exekució lehet. A kiszabott pénzbírságok közadók módjára hajtandók be. A végzések mind jogerősek voltak. Végrehajtásra vártak. Mert végtére is fejleszteni kell a kulturát s nevelni kell a nép gyermekét. A cingár cvikeres egyszer csak a tanyán termett. Ugy ahogy ezen a szeptemberi reggelen. Csakhogy még akkor nem ült a hintaja bakján a dobos. Lefoglalta a Bimbót annak rendje és módja szerint. A Pista, a harmadik osztályból leszakadt surbankó kanász gyerek nem sok ügyet vetett a tanyában poroszkáló cingárra, írásaihoz, ákom-bákomjához nem sokat értett s a delogból haza térő Hodi Kenéz Pál csak annyit tudott meg a fiától, hogy az adóért, talán ép a párbéért felírták a Bimbót. Mégsem is ütközött ezen s ép piaci nap következőjén, egy pár szakajtó tojást, kósár csirkét, félhízott kacsat másnap reggel bevitt a piacra s délre már ki volt fizetve az

adó is, a királyi meg a párbér is, az istennek tetsző.

Ezenközben pedig a Bimbó fejére föltonyosodott a veszedelem...

III.

— Senki többet? ... Senki többet hatvan koronánál? ... Harmadszor! ...

A verő lezuhant a dobra. Egyet mordult az ócska instrumentum s a Bimbó, a kultura martirja gazdát cserélt.

Az egybesereglett tanyai nép között némi nemű zugás kerekedett. Halk, elfojtott sóhajszzerű, vád számba illő megjegyzéseket tettek. Gondolom a törvényt íránt való mélységes tiszteletüknek adtak kifejezést.

Ezen közben ki-ki cihelődött.

A cingár ovikkeres hiadalmas pózzal nyilvánítván ki Bimbót az árverési vevő, Svare Mózes tulajdonául, végezte volna is fontos küldetését. Hájás ur lezárta az írást, a hajdu is nyakába szijjazta a dobót, a Bimbót meg mohó örömmel vezette ki az árnyas tanya udvarából a sunyi vevő.

Hodi Kenéz Pál az ereszet alól bámulta a bus szertartást. Az asszonya oda fészkelt a fájalmában szinte kővé meredt ember lábaihoz s ott nyögte fuldokló zokogással, hogy:

— Apjukom lelköm, szentem, viszik már a Bimbót.

A gyerek, a tanköteles, a kulturfiu családottan bámult fel az apjára, a nagy szál emberre és mintha azon tündődött volna, hogy az apja, az erős, a félelmes kemény ember miért roppan össze a hetvenkedő cingár előtt s miért

földmivelési: *Teleky Arvéd gróf*;

közületési: *Apponyi*;

vasuti: *Batthyány Tivadar gróf*;

honvédelmi: *Hoffmann Hugó*.

Végül még mindig emlegetnek egy *Wekerle-kabinetet*, melynek tagjai volnának:

Wekerle,

Andrássy,

Szivák Imre (igazságügy),

Darányi vagy Mezőssy (földmivelésügy),

Návay Lajos (kultusz),

Semsey László gróf (kereskedelmi),

Hadik János gróf (király személye körüli),

Josipovits (horvát),

Nyiri Sándor (honvédelmi).

Uj homo régiusz?

Ejjel jelenti fővárosi tudósítónk: Jól értesült politikai körökben az az általános felfogás, hogy a helyzet korántsem olyan kedvező, mint egyes magyarországi körök vélik. Kossuth kihallgatása nem jelenti azt, hogy őfelsége a függetlenségi párttal akar kormányt alakítani. Őfelsége álláspontja ma is a régi: az t. i., hogy az alakítandó kabinetben három 67-es politikus foglaljon helyet és pedig a miniszterelnöki, pénzügyi és különösen a belügyi tárca legyen ezeknek fenntartva. Kossuth tervének második nehézsége abban áll, hogy a király a választóreform tekintetében semmiféle concesszióra nem hajlandó és ragaszkodik az általános választói joghoz, ami pedig Kossuth tervében nem foglaltatik. Ennélfogva Kossuth audienciája után közvetlenül egy pártönkivüli politikus jelenik meg a király előtt már a legközelebbi napokban és ezt fogja a király *homo régiusz*-nak kinevezni és megbízni a válság megoldásával. E politikus személyére nézve még csupán annyi szivárgott ki, hogy az nem Lukács László lesz.

Mit mondott Wekerle?

A félhivatalos Magyar Tudósító jelenti: A „Magyarország” tegnap esti számában a politikai válsággal foglalkozva Wekerle Sándor mi-

engedi, hogy a tanyai házaló kikösse a jászol elöl a Bimbót...

Bimbót azonban már a tanyai bejáró vége felé vontatta Mózes. És mintha a nagy, széles fejű, lomha állat megértette volna, hogy most örökre bucsut mond régi gazdájának, régi házlékának, a bejáró végén visszafordult a tanyaház felé s ahogy hosszú fájdalmas böge vé-gigsírt utoljára a tarlón, Hodi Kenéz Pálnak az agyára szaladt a vér.

Mint a kölykeért vivó vad vágta magát a cvikkeres elé s míg felemelt ökleit vészesen rázta feje fölött, hörgő vad hihéggel fujta a megrebbent cingár arcába:

— Hát engedi ezt a törvényt?

A cingár hátra ugrott. Azonban nem elégre és nem eléggé gyorsan, mert Hodi Kenéz Pál felemelt ökle ezenközben mint valami ősi, nyers barbárkori ítélet zuhant le a cinikus vigyorgó arcára...

Ezzel véget is ért volna a tanyai kultuszertartás.

Svare Mózsi hatvan koronája kiengesztel-vén az oly igen megsértett jegrendet, pontot is tehetnék mesém után, mert hiszen az meg igazán nem tartozik a történethez, hogy egy a dühtől fuldokló nyers parasztot hatóság elleni erőszak miatt két évi börtönre lökött a törvény.

Hiszzen az mind a kultura nevében történt, hogy árván maradt egy árnyas, hűs, barátságos tanyaház, hogy elzüllött egy rongyos zsel-ler család.

Igen, a kultura és jogrend nevében.

niszterelnöknek egy állítólagos nyilatkozatát közli, mely szerint a miniszterelnök azt mon-dotta volna, hogy „én megcsinálom az önálló bankot.” Ezzel szemben a M. Tudósítót felhatalmazták annak a kijelentésére, hogy ezt a nyilatkozatot ebben a formában Wekerle Sándor miniszterelnök *sohasem tette*. Igaz ugyan, hogy mielőtt az osztrák kormányval annak idején a kartellbankra vonatkozó tárgyalások megindultak volna, a miniszterelnök azt mon-dotta, hogy a bankelkülönítést másképen, mint állami bank formájában nem is tudja elkép-zelni és ezért az osztrák kormányval a kar-tellbankra nézve folytatott tárgyalások alatt, amint ezt a jegyzőkönyv is igazolja, tényleg azt a kérdést intézte a kormányhoz, hogy a maga részéről hozzájárulna-e az állami bank formájához. Az állami bank kérdését ekkor ve-tették fel, az osztrák kormány azonban hasonló okokból, mint a kartellbanknál, itt is tagadó ál-láspontot foglalt el.

Bécsi lapok támadásai.

A bécsi lapok — mint tudósítónk jelenti, — ma ugyancsak dühöngenek ellenünk. A *Deutsches Volksblatt* például szokott szemte-len hangján vezéreiket ír, amelynek lényege, hogy eddig azt hitték, hogy a korona oka a magyar válságnak. Most kitud, hogy Magyar-országban, a magyar népnek politikai éret-lenségében rejlik mindennek az oka. Maguk a hatvanhetes emberek látják ezt be Magyar-or-szágon.

Kossuthnak bécsi kihallgatásától — mondja tovább ez az ujság — sokat vár a független-ségi párt. A hatvanhetesek nevetnek rajta. Szer-intük csak azért megy Kossuth Bécsbe, hogy Wekerlének kibontakozási tervére határozottan igennel, vagy nemmel válaszoljon és hogy kö-telezze magát arra, hogy azt pártjánál keresz-tülviszi. Ezt az igenlő, vagy semleges választ eddig, otthon, nem lehetett tőle megkapni. Ha kedvező választ nem ad, ha meg nem igéri, hogy erélyesen lép fel a pártja felforgató ele-meivel szemben, akkor következik a 67-es po-litikusok egyesítése. A 67-esek a választások-nál többségre számítanak. Különösen elősegíti ezt *Justh Gyula gyűlölete Kossuth ellen*. E gyűlölet okairól a következőket mondja:

— Tavaly nagybeteg volt Kossuth Ferenc. Mikor jobban érezte magát, magához hivatta a párt több kiváló tagját és ezeknek azt mon-dotta, hogy úgy érzi, hogy nem fog sokáig élni, de nyugodtan hal meg, mert a gondvisel-és méltó utódot jelölt ki neki *Apponyi Albert* gróf személyében. *Justh* is ott volt, aki e szók hallatára oly kevéssé tudott magán uralkodni, hogy dühöngve ugrott fel a helyéről. Egy perc múlva azonban ismét leült anélkül, hogy csak egy szót is szólott volna. *Polónyi Géza*, aki várt az alkalomra, hogy Kossuthon és *Appo-nyin* boszut álljon, amiért ismeretes afférjében cserben hagyták, azonnal kezdte megdolgozni *Justh* Gyulát és ez sikerült is neki. Forrongó gyűlöletet keltett benne mindkettő ellen.

A *Deutsches Volksblatt* szerint a nemze-tiségiék nagy nyugalommal tekintenek a vál-ság fejleményei elé. Ezek szerint döntő fordul-atnak kell már egyszer beállani. Be kell látnia a koronának, hogy rendszerváltozásra van szük-ség ugy saját, mint népei érdekében. Nem igaz, mondják a nemzetiségiék, hogy a dara-bonturalom ellen az ország most jobban lázad fel, mint a legutóbbi alkalommal. Ellenkezőleg, sok magyarban is megérlelődött az a meggyő-ződés, hogy a korona presszionálása után nem lehet semmit elérni.

A *Reichspost* vezércikkben „Was nun mit Ungarn? cimen beszélgetést közöl *Mihályi Tivadarral*, a nemzetiségi klub elnökével, az általános politikai helyzetről. A mostani vál-ság, úgymond *Mihályi*, a dualizmus végének

a kezdete. Gyűlöletesen beszélt ezután a ma-gyar oligarchia osztályuralmáról. A zsarolási politika felfelé és lefelé kimeríti Magyarorszá-gon az államférfiúi tevékenységet. Csak az ál-talános választói jog alapján lehet igazi po-litikát csinálni.

A *Vaterland* szerint *Kossuth* le akarja verni Wekerlét és a hatvanheteseket, hogy si-kerüljön neki pozícióját elnyerni. Közvetlenül tulajdonképen *Lukács* feltételeit hozza a ki-rály elé, de ezek mögött a legnagyobb veszély rejlik. Először is adjon garanciákat arra, hogy meg fogják csinálni a paktum értelmében az általános, titkos, egyenlő választói jogot. Ha elfogadja a *Fejérváry-Kristóffy-féle* választói reformot, akkor lehet vele beszélni.

A Bach-korszak magyar jegy-bankja.

A függetlenségi pártkörben körülbelül har-minc-negyven képviselő vitatta tegnap este a politikai eseményeket. Különösen *Kossuth* Ferenc audienciája, amelynek határidejéről még nincs a pártkörnek tudomása, foglalkoz-tatta az elméket. Konstatálták, hogy ez az au-diencia, alighanem az utolsó támasztó pontja az alkotmányos kibontakozásnak és ha *Kossuth* terve elől a bécsi intrika és a hatalmi körök elzárkózása miatt nem sikerül az akadályokat eltávolítani, úgy a függetlenségi pártra az ak-tív és passzív ellentállás nehéz kötelessége vár.

Az önálló bankról folyó beszélgetés során *Visontai Soma főleleveníttette a Bach-kor-szak magyar jegybankjának tervét*, amelyről annak idején már *Szell Kálmán* is megemlé-kezett bankszakértői véleményében. *Visontai* elmondotta, hogy az ötvenes évek elején a forgalomból kényszer útján kivont *Kossuth*-bankok kelendőségének emléke egyenesen a bécsi pénzügyi körökben keltette azt az eszmét, hogy Magyarországon önálló jegybankot állit-sanak föl. A Bach-korszak mindenható pénz-ügyminisztere, *Bruck* 1855-ben meg is szerezte *Ferenc József*nek, az akkori abszolút uralkodó-nak idevonatkozó fölhatalmazását, amely sze-rint a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* szö-vetkezve a bécsi *Creditinstitut*tal, jegy kibocsáj-tási jogosítványt nyerjen. Az előmunkálatok megindultak s a kész alapszabálytervezetet a *Kereskedelmi Bank* háromtagu küldöttsége vitte föl *Bruck*hoz, aki roppant szívélyesen fo-gadta őket.

— *Rendben van a dolog*, — mondotta a miniszter. — *A császár megadta beleegyezését, sőt azt kívánja, hogy Prágában is, Triestben is önálló, nemzeti jegybankokat állítsa-nak fel.*

Szóval minden a legjobb uton volt, ami-kor egyszerre az osztrák jegybank hivatkozni kezdett a privilégiumára, az uralkodónál az ér-dekelt körök minden befolyásukat érvényesítet-ték a magyar jegybank ellen, s mivel rövide-sen a Bach-korszak és vele együtt *Bruck* le-tűnt, egyuttal zátonyra jutott a magyar bank ügye is. Aktái azonban ma is megtalálhatók a *Kereskedelmi Bank* levéltárában.

SPORT.

+ *Maione Vince* vivőiskolája. *Maione*, a ki-váló vivőmester holnap, október elsején nyitja meg vivőiskoláját a *Fehér Kereszt* szállóban. Az általánosán ismert, rokonszenves mester ta-nítványainak száma folyton szaporodik, mert mindinkább bizonyossá válik, hogy hozzá ha-sználó tudású vivőmester nem sok van a vi-déken.

+ *Football*. Az aradi atlétikai klub őszi football-programjának legérdekesebb pontja lesz a vasárnap, október 3-án játszandó mérkőzés. A két régi rivális, a „*Bácska*” Szabadkai A. K. és az Aradi A. K. legjobb erőit állítja ki játékra, hogy biztosítsa a győzelmet. Amelyik

győz, annak alapos kilátása nyílik arra, hogy az 1909—1910. évi kerületi football-bajnokság győztese lesz. A mérkőzés eredményét megjósolni nem lehet, annak kimenetele teljesen nyílt. A „Bácska” erélyes játékától várja a győzelmet, viszont az A. A. K. erős védelmében és fürge támadóórának összjátékában és szívósságában bizakodik. A Magyar Labdarugó Szövetség, értékelve a mérkőzés kimenetelének fontosságát, a legerélyesebb footballbírók egyikét küldi le a fővárosból a mérkőzés vezetésére. A mérkőzés az A. A. K. Török Gábor-utcai sporttelepén lesz és délután fél négy órakor kezdődik.

+ Lóverseny Kisjenőn. József főherceg védnöksége alatt álló Kisjenői Verseny-egylet október hó 17-én lóversenyt rendez. Nevezési zárlat 1909. október 8. esti 6 óra.

Megszökött vezérigazgatók.

Letartóztatott pénzügynök.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

Nagy szövetkezeti botrány foglalkoztatja most a budapesti főkapitányságot. A rendőrség ma délben letartóztatta Kaufmann Gyula pénzügynököt sikkasztás, magánokirathamisítás és csalás miatt. Kaufmann szövetkezett a Szabadság-tér 6. szám alatt lévő *Gazdasági Takarékos és Hitelszövetkezet* két igazgatójával, Kabos Dezsővel és Berzeviczy Istvánnal, akikkel együtt hamis takarékkönyveket adogattak el és a pénzt megtartották maguknak. A szövetkezetnek összesen 15—20.000 korona kárt okoztak. Kabost és Berzeviczyt, akik nyomtalanul eltűntek, körözött a rendőrség.

A szövetkezetet négy évvel ezelőtt alapította Kabos Dezső. A kis pénzügyintézet azonban sehogysem tudott fellendülni. Kabos igazgató a legkétségbeesettebb machinációkkal küzdött az ár ellen, hogy a hullámok össze ne csapjanak a feje fölé. Ujabbán már *takarékkönyveket is hamisítottak*. A hamisított, nem létező betétekről kiállított takarékkönyvekkel üzték a csalásaikat. Embereikkel uton-utfélen eladtak ilyen takarékkönyveket hiszékeny és egyszerre meggazdagodni akaró embereknek, akik ötvenhatvan percentjével vették meg a hamis és abszolút értéktelen takarékkönyveket. Az igazgató ur, amikor a szövetkezet bünei kiderültek, hirtelen fordulattal, megszökött. Csenger-utcai lakásában hagyta a feleségét, az egész családját és senkinek nem mondta meg, hogy merre menekül. Két nappal ezelőtt Kabos Dezsőné is elutazott Budapestről, a férje után, akit kétségbeesve keres mindenfelé. A rendőrségen még nincs följelentés az eltűnt vezérigazgató ellen, sem Berzeviczy ellen, aki szintén eltűnt a fővárosból.

A letartóztatott Kaufmann Kabossal és Berzeviczyvel együtt manipulált hamis takarékkönyvekkel. Ezenkívül a két igazgató lelkét több *kaució-szédelés* is terheli. Így eltűnt Schrott János pénztárnoknak 2000 koronás biztosítéka, Gónya Gyula szakértő ezer koronája, Zarka vendéglős 800 koronája. Kabos állítólag Sopronból házasságszédelés miatt tűnt el és ment Budapestre.

A szövetkezet felügyelő-bizottságának Balog Irén könyvelő a múlt hetekben jelentette, hogy egyes takarékkönyvekben olyan tételek fordulnak elő, melyek nincsenek a főkönyvben. Erre szeptember 23-án ülésre hívták a felügyelő-bizottságot és felelősségre vonták az igazgatókat. Kabos ekkor dühösen így kiáltott:

— Mit? Önök engem meggyanusítanak? Szégyeljék magukat az urak! Na, mondhatom engem se látnak itt többé!

Igy is történt. Kabost csakugyan nem látták azóta. Eltűnt Budapestről, ugylátszik igazgató-társával együtt.

Peary vádjai Cook ellen.

Sarkutazók harca.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

A Peary és Cook közt megindult harc egyre hevesebb lesz. Peary most már pozitív vádakkal lép fel riválisa ellen és a „Newyork Herald”-ban a következő vádakkal igyekszik Cook szavahihetőségét lerontani:

1. Ugy Peary, mint Lenson egyenként meggyőződtek az eszkimóktól, hogy Cook egész utján nem tévesztette szem elől a szárazföldet.

2. Cook a szekás ellenére nem hozta vissza az előtte járt expedíciók jelzéseit, így Pearynek egy jegyzékét sem, melyet 1906-iki útja alkalmával a Hubbard Thomas-foknál hátrahagyott, pedig ezt a helyet Cooknak érintenie kellett.

3. Cook azon elbeszélése, hogy Anatooktól a sarkig és innen John-Sundig az utat szánkón tette volna meg, hihetetlen.

4. Cook felszerelésével ezt az expedíciót keresztülvinni fizikailag lehetetlen volt.

5. Egy mesterséges délkörmérő és egy üvegtermométer nem elég biztos eszközök egy 1700 mértföldes utra. Peary olyan termométert vitt magával, melyet a szétpattanástól megvédeni és a higanyszála befagyása esetén felmelegíteni lehetett!

6. Marwin tanár az északi sark 86 fok 36 percéről magával hozta Peary utiszámításainak egy másolatát, amivel kétséget kizárólag beigazolta, hogy Peary ezt a szélességi fokot elérte.

7. Bartlet kapitány ugyanígy bebizonyíthatja, hogy Peary a 87°48 percet is elérte.

8. Cook szánkója olyan volt, hogy azzal 5—600 font megterheléssel egy napi utat se lett volna képes megtenni.

9. Cook hócipői az utazásra teljesen alkalmatlanok voltak.

10. Cook azon meséje, hogy feljegyzéseit Etahban hagyta vissza, tervszerű előkészület volt azon későbbi kibuvóra, hogy iratai elpusztultak vagy elvesztek.

11. Senki sem adta volna át egy vadidegen embernek az iránti bizonyítékait, hogy az északi sarkon az amerikai lobogót kitűzte.

12. Cook Etahban új kutyákat szerezhetett volna, melyekkel egész csomagját elszállíthatta volna Uperwanikba, nem lehetett volna tehát aggodalma feljegyzéseiről.

13. Whitney kapitány hajójával nem vett magának annyi időt, hogy Etahba visszatérjen a bizonyítékokért, holott ha tényleg oly fontos bizonyítékokat hagyott volna vissza Cook, akkor Whitneynek legelső sorban is ezeket kellett volna elhoznia az Egyesült Államokba.

Cook ezideig három pontra válaszolt és ezeket mondja:

A szánkó, amelyet Peary látott, csak maradványa volt annak a szánknak, melyet utjuk legutolsó részén használtak. A szánkó többi részéből ijjakat és nyilakat készítettek.

Az upernawiki utat nem akarta megköszölni, mivel azt hitte, hogy Whitney legkésőbb október közepéig elhozhatja az Egyesült Államokba a bizonyítékokat. Ő maga minél előbb családját akarta viszontlátani.

Peary azon feljegyzéséről, amelyet a Hubbard Thomas foknál hagyott, tudomása nem volt.

A többi pontokra Whitney visszatérte után fog Cook válaszolni.

Thaly Kálmán temetése.

Apponyi gyászbeszéde.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

Az irodalmi, tudományos és politikai világ nagy részvéte mellett temették el ma délután Thaly Kálmánt. A holttestet tegnap éjjel vitték Pozsonyba, ahol az evangélikus temető halottasházából ma délután négy órakor kísérték örök nyugalomra.

A temetésen — mint Pozsonyból táviratozzák — óriási közönség volt jelen. Ott volt a képviselőház nagy küldöttsége Apponyi Albert gróf kultuszminiszter vezetése alatt, a Tudományos Akadémiának, számos egyesületnek, városnak és függetlenségi körnek küldöttségei. A temetés alatt a városháza nagy harangja szólt.

Balogh református lelkész beszéde után Apponyi Albert gróf mondott mélyszégesen szép gyászbeszédet. Beszédében többek közt ezeket mondta:

— Ki ne állana megrendülve e ravatalnál, mely egy darab magyar történetet takar le és visz a sir nyugalmába a feltámadás reményében? Egy darab történetet, mert Thaly Kálmán azt a történetet, melyet felkutatott, annyira átültette sokak lelkébe, hogy azt ugyszólván újból átélte. Így lett a Rákóczi-korszak történetírójából függetlenségi politikus, mert más nem lehetett.

A Rákóczi-korszak története magában foglalja nemzeti tragédiánknak minden egyes vonását. Van ott hősiesség, van vértanúság és áruulás, van magasztosan hü barátság, sirig való hűség és van pártoskodás, visszavonás. Van *fejedelmi jóindulat is, mely éppen csak az utolsó néhány lépést nem tudja megtenni a nemzet tökéletes megértéséig, de néhány lépés elmaradása miatt eredménytelen a többi is, ami megtételest.* Ezért maradnak a felbuzdulások eredménytelenek, a győzelmek kétértelműek. Minden kibékülés újabb összeütközés csiráját hordja magában. *Igy mennek a dolgok évszázadok óta. Történelmünk szinte kétségbeesítő egyértelműséggel ismétli meg önmagát. De még sincs okunk kétségbeesni. Ha a nemzeti előrehaladásokon és visszahanyatlásokon keresztül megvonjuk az egyenes átlóvonalat, az határozottan felfelé menő irányt mutat. A fejlődés lassan, de biztosan előre történik, amint biztosak és feltartóztatlanok a szerves élet törvényei. E törvények pedig egy végpontot jelölnek meg biológiai szükségszerűséggel: azt, amit régi hazai törvényünkkel így fejezhetünk ki: „Hungaria est regnum independens, nulli alteri regno vel populo obnoxium.”*

Apponyi mély hatású beszéde után Berzeviczy Albert gróf, a Tudományos Akadémia elnöke és Pávay-Vagina Gábor, a pozsonyi Toldy-kör alelnöke mondtak bucsuztatót, mire a koporsót a sirba helyezték.

Késmárkról táviratozzák: Késmárk szab. kir. város közönsége méltó kegyelettel áldozott elhunyt nagyérdemű diszpolgára, Thaly Kálmán emlékének. A temetésen hat tagú küldöttséggel képviseltette magát, ravatalára díszes koszorút helyezett, külön gyászjelentést adott ki és gyászközgyűlésen ünnepli azon férfinak emlékét, akinek Thököly fejedelem hamvait köszönheti.

A Haverda-ügy vádirata.

Dr. Winckler István királyi ügyész János Aladárt gyilkossággal, Haverda Mariskát és Vojtha Antalt felbujtással, Klein Pál Lipótot bünrészességgel vádolja. — A kir. főügyész sürgető leirata.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

A szenzációs Haverda-ügy döntő stádiumába jutott. Az öt hónapon át húzódó vizsgálat eredményeképpen a mai napon Winckler István szabadkai kir. ügyész elkészült a vádirattal.

A vádirat rózsaszínű fedéllel takart zöldesfehér papírra van gépelve. A vádirat rendelkező része két oldalt, az indoklás tizenegy oldalt, a beidézendő tanúk, szakértők és védők felsorolása két és fél oldalt foglal el. Az ügyész 54 tanu, két szakértő és a négy védő megidézését kéri.

Az ügyészi vádirat száraz, hivatalos hangon a vádló szemüvegén át tekintve csoportosítja a bűnügy aktáiból kivonatolt tények sorozatát.

Salánky József dr. törvényszéki bíró kijelentése szerint az esetben, ha három nap alatt a védők beadják kifogásaikat, vagy pedig kifogásolási jogukról kifejezetten lemondanak, még ebben az esküdszéki ciklusban tárgyalásra kerül a Haverda-pör.

A vádirat rendelkező részét és az indoklás rövid kivonatát a következőkben közöljük:

7800. szám.

K. Ü. 1909.

Gyilkosság büntette miatt terhelt és vizsgálati fogságban lévő János Aladár, Haverda Mária, Vojtha Antal és Klein Pál Lipót elleni vizsgálat iratait a bűnjelekkel együtt átvéve a következő

vádiratot

terjesztem elő:

Vádolom a vizsgálati fogságban lévő

I. János Aladár pozsonyi születésű stb. stb. büntetett előéletű terheltet a Btkv. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntette miatt, mint közvetlen tettest;

II. Haverda Mária stb. büntetlen előéletű terheltet a Btkv. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntetében, mint a Btkv. 69. §. 1. pontja szerinti felbujtót;

III. Vojtha Antal stb. büntetlen előéletű terheltet a Btkv. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntetében, mint a Btkv. 69. §. 1. pontja szerinti felbujtót;

IV. Klein Pál Lipót stb. büntetett előéletű terheltet a Btkv. 278. §-ba ütköző gyilkosság büntetében, mint a Btkv. 69. §. 2. pontja szerinti bűnségeket.

A most megnevezetteket azon az alapon vádolom, hogy János Aladár a Haverda Mária és Vojtha Antal szándékos rábírása folytán özv. Haverda Boldizsárné sz. Szukop Máriát Szabadkán az ugynevezett „Szegedi szőlők” között 1909. évi április hó 19-én este háromnegyed 7 óra körül a bűnjelként lefoglalt Browning rendszerű ismétlő pisztolyból tett lövéssel előre megfontolt ölési szándékkal megölte, Klein Pál Lipót pedig a bűncselekmény elkövetését pénzbeli segélyvel és tanácsal, valamint alibi tanúk szerzésével előmozdította és megkönnyítette.

Indítványozom:

a B. P. 256. §-beli eljárás után mind a négy terhelt vizsgálati fogságának a főtárgyalásig leendő meghosszabbítása mellett a főtárgyalásnak a szabadkai királyi törvényszék mint esküdtbíróóság elé leendő kitűzését és arra az idézendők jegyzékében megnevezettek megidézését.

Indokok:

Az indoklás elején elmondja a gyilkosság elkövetését és azt, hogy a nyomozás azon

alapon indult meg: kinek állott érdekében özv. Haverda Boldizsárné megöletése? Letartóztatták a négy terheltet, akik közül János Aladár május 19-én a vizsgálóbíró előtt beismerő vallomást tett.

Ezután János Aladár vallomását ismerteti és e vallomás alapján vádolja Haverda Mariskát és Vojtha Antalt a felbujtással.

A vádirat szerint több körülmény igazolja azt, hogy Haverda Mária és Vojtha Antal János Aladárral együtt hónapok óta tervezték özv. Haverda Boldizsárné meggyilkolását. Haverda Mária és Vojtha Antal rábeszéléssel és boldog jövő képének kiszínezésével rábirták és felbujtották János Aladárt a bűnös cselekmény elkövetésére, — biztatták, hogy büntetlenül fog kimenekülni, — pénzt adtak a Szabadkára való utazásához.

Klein Pál Lipótra vonatkozólag elmondja a vádirat, hogy 300 korona járadékot fizetett Mariskának, aki neki 45000 koronával tartozik. Klein Pál Lipótnak érdekében állott, hogy mielőbb megkapja Mariska az örökséget, mert teljesen tönkre ment. János és Popper vallomásaival beigazolták látja, hogy Klein Pál Lipót a gyilkosságról előzetesen tudomással bírt.

Az ügyészség vádirata a legmagasabb büntetés kiszabását kéri: a 71-ik szakasz alkalmazását a tettesre és a két főbujtóra. Ez a szakasz a kötélt általi halálra szól s így Haverda Mariska, Vojtha Antal és János Aladár ellen az ügyészség a halálos ítélet kimondását kéri. Klein Pál Lipótra is igen súlyos büntetést kér.

A vádirat ellen a védők természetesen be-terjesztik a fölfolyamodásukat és mint értesülünk, igen sok és számbaveendő kifogást hoznak föl az ügyészség vádirata ellen.

Lujza heregnő

nyilatkozatai.

*

A fenséges asszony birtokvásárlásai.

Az Aradi Közlöny mai számában közölte, hogy Kóburg Lujza heregnő Mattasich Keglevich volt főhadnagygyal Budapestre utazott. Tegnap éjjel meg is érkeztek a nyugati pályaudvaron. A pályaudvar teljesen kihalt, csöndes volt. A párisi expressvonalot, amely a hercegasszonyt és kíségesen kísérő lovagját hozta, nem várta senki. A közönséget három hírlapíró és néhány vasuti tisztviselő képezte. Az expressvonal, amelynek 11 órakor kellett volna megérkezni, 25 peronyi késéssel, 11 óra 25 perckor robogott be a pályaudvarra.

Alig állott meg a vonat, a mozdony és postakocsi után kapcsolt első termeskocsi ajtajában megjelent Mattasich Keglevich Géza gróf karesu, katonás alakja. A gróf fürgén ugrott ki a kocsiból és lesegítette a hercegasszonyt. Lujza belga királyi hercegasszony kissé törődötten érkezett meg. Kíséretében volt a grófn kívül Dörfler Károly titkára, Grinder Ferenc inasa és két szolgálója. Amíg a hercegasszony podgyász kirakásánál intézkedik, sikerül a közelébe jutni. A heregnő magas alak, feltűnően hasonlít Lónyayné Stefánia grófnőhöz. Karesu természetét sötétkék testhez álló utazókabát takarja. Vállán nerz-prémből készült boa lóg alá. Divatos, nagykarimájú fekete kalapot visel, amely alól előcsillanó őszülő hajfürtök élénk ellentétben állanak arcszínének pirosságával. Kissé elfogódottan néz körül s amikor meglátja az újságírók kis csoportját, a mellé álló grófnak mond valamit németül.

Mattasich-Keglevich Géza gróf a hírlapírók felé fordul s elég hallhatóan válaszol:

— Ugy látszik hírlapírók! Megtudták érkezésünket.

A gróf déleleg fiatal ember. Katonás tartása elárulja a volt főhadnagyot. Egyszerű szürke utazó kabátot és fekete automobil sapkát visel. A szolgálóknak ő adja ki a parancsokat, ő intézkedik, közben halkán beszélget a heregnővel. Körülbelül negyed órát vesz igénybe a negyven darabból

álló kisebb nagyobb podgyász kirakása, amely felett felügyel a hercegasszony. Ezt az időt felhasználják a hírlapírók arra, hogy megszólítsák a nevezetes vendégeket.

A hercegasszony németül szól:

— Tehát értesültek érkezésünkről?

— Igen. Sőt jelentést kaptunk, hogy királyi fenségedet utközben baleset érte.

— Hála Isten, nagyobb baj nem történt. Inkognitó akartunk Budapestre megérkezni s ezért két automobilon indultunk utnak Bécsből. Elöl az egyik gépkocsin a szolgaszemélyzet ült a podgyászszal, a másikban én és a gróf. Alig indultunk el, Bécs és Schwehat között, a temető mellett történt a baj. Soffőrünk meg akarta előzni a cselédség automobilját, rosszul kormányzott, a két gépkocsi oldalt összeütközött. A mi kocsink az árokba borult, a cselédség a másik oldalon egy kőrakásra zuhant. Mi kiestünk a kocsiból, de szerencsésen. Kissé megütöttem magam, de sem nekem, sem a grófnak komolyabb bajunk nem történt. Automobilunk teljesen összetört és így kénytelenek voltunk bérkocsin a vasuti állomásra hajtatni és vonaton utazni Budapestre.

— Királyi fenséged hosszabb időt szándékozik itt tölteni? — kérdezték.

— Igen. — Remélem, hosszabb ideig tartózkodom Budapesten, de még nem tudom biztosan.

— Mi a szándéka királyi fenségednek Magyarországban?

— Új hazát keresek. De talán rosszul fejezem ki magam. Második hazámban megtelepedni akarok. Birtokot vásárlók, ha sikerül.

Ezalatt a szolgálók elkészültek munkájukkal s a titkár jelentette, hogy a podgyász a kocsikon van. A hercegasszony a kezében levő mezei virágokból kötött csokorral intett búcsút s magyarul, nyilván az érdeklődésre célozva mondotta:

— Köszönöm szépen!

Ezzel kocsiba ült Mattasich-Keglevichessel és elhajtattott az Angol királynő-szállodába, ahol már telefonon lefoglalta az első emeleti utcai lakosztályt.

A hercegasszony és a gróf nyomban megérkezésük után visszavonultak szobájukba. A podgyászt három kocsin vitték a szállodába. A hercegasszony titkára azt mondja, hogy a Berlinből Budapestig tett utazás ezeröttszáz koronába került eddig. Indiszkréten megjegyezte még:

— Amint látják az urak, a fenséges asszony nincs pénzsükében, ahogyan azt a lapok írják.

Ez valószínű is. Hiszen a hercegasszony birtokot akar vásárolni. Ugy látszik, hogy az érdekes vendégek számítanak a hírlapírók érdeklődésére, mert a titkár a szállodában kiadta a parancsot:

— Bárki keresi a fenséges asszonyt holnap, délnél előbb nem szabad bejelenteni.

Nagyváradról írják: Kóburg Lujza a legnagyobb valószínűség szerint Biharmegyében telepszik le. Erről már több ízben volt szó. Két évvel ezelőtt Visontai Soma képviselő járt Nagyváradon a heregnő megbízásából, hogy birtokot vásároljon. Ez a kísérlet akkor nem vált be. Ujabbán azután ismét tették lépést mielőtt Kóburg Lujza Bécsbe érkezett volna, az iránt, hogy Biharmegyében birtokot vásároljon. A mint mi értesülünk, Kóburg Lujza Veszprémmegyében és Biharmegyében szemelt ki olyan birtokokat, melyeknek diszes, nagy kastélyuk is van. A veszprémi vásárlás azonban nem fog megtörténni, a biharmegyei birtok azonban annyira megnyerte a heregnő főudvarmesterének tetszését, hogy a napokban már meg is indulnak az adás-vevési tárgyalások.

Pincérleány mint protektor.

Egy felső kereskedelmi iskola botránya.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

A nagyrócei felső kereskedelmi iskola igazgatója, Gyulay Andor által Makfalvy Ferenc, az iskola tanára ellen indított rágalmazási perben ma a budapesti törvényszék előtt folytatták a tanukihallgatásokat, melyek súlyosan kompromittálók a megvádolt igazgatóra nézve.

Lenkey László, az iskola volt növendéke csak azt tudja, hogy egyszer a pincérleány, akivel Gyulay igazgatónak viszonya volt, a korcsma kertjében hólapdát dobott az igazgató után, de ez a dobást nem viszonzta. Simkóvics Lajos elmondotta, hogy az igazgató és a pincérnő viszonyáról az egész város beszél. Az igazgató és a pincérleány nagyon bizalmasan ültek egymás mellett a korcsmában. Az iskolában általános volt az a hit, hogy ha bármi kellemetlenség érné a fiukat, a pincérnő azt az igazgatónál elsimitja. Az igazgató egy ízben mondotta a tanúnak, hogy Makfalvy azért buktatta meg a tanut, mert résztvett az ifjusági mulatságon. Az igazgató a polgári kör tagjait susztereknek nevezte és a diákokkal szemben is nagyon durva kifejezéseket használt. Az ügyész ellenezte a tanúnak megesketését, mert tanut az iskolában fegyelmileg meg is büntették. A bíróság a megesketést mellőzte, mert az ügyész által előterjesztettekben azt következtette, hogy a tanu és az igazgató között ellenséges a viszony. A védő semmiségi pautást jelentett be.

Schwartz Dezső tanu megerősítette az igazgató ellen emelt vádat. Elmondta még, hogy egy ízben látta az igazgatót részegen botorkálni. Gyulay igazgató a tanu állítását visszautasította. A bíróság ennek a tanúnak megesketését is mellőzte, mert az igazgatóval ellenséges viszonyban lévőnek találta. A védő újból semmiségi pautást jelentett be. A következő tanu, Hirling László, is megerősítette az igazgató ellen emelt vádat. Tanu szerint az iskolában közszájon forgott: hogyha Gyulay megbuktat, megírjuk viselt dolgait a feleségének. Ezt a tanut sem bocsátotta esküre a bíróság, mert tanut kicsapták az iskolából s ezért föltehető róla a bíróság szerint, hogy a panaszos igazgatóval ellenséges viszonyban áll.

A védő bemutatott egy levelet, amelyben Schram Aladár, az igazgató bizalmasa az igazgatót hazugnak nevezte és azt hangeltarta, hogy a diákság szövetkezett jóra, rosszra. A következő tanu Sárossy Béla szerint a Makfalvy által az igazgató ellen emelt vádak híre az egész városban el volt terjedve. E vallomást teljesen megerősíti Dobos János, aki előadta, hogy egy éjjel több társával a fürdő korcsmájában mulattak, amikor a pincérleány azt kérdezte tőlük: „Mit szólnátok hozzá, ha az igazgatót most ide rendelném?” A pincérleány az igazgatót Pubi-nak szokta nevezni. Frank Sándor tanu vallomása szerint Makfalvy vádjai megfelelnek a valóságnak. A tanut is üldözte az igazgató, aki becsmérelte a tanulóifjuságot és durván bánt a tanulókkal. Köztudomású dolog volt Nagyrócén, hogy az igazgatónak viszonya van a pincérleánnyal. A tanukat a bíróság megeskette.

Galajda István tudja, hogy az igazgató a pincérleánnyal bizalmas viszonyban volt. Eseteket sorol fel arra vonatkozólag, hogy az igazgató egyes diákokat, akiknek a képe neki nem tetszett, a kikérdezés alkalmával belezavart a lecke fölmondásába, úgy, hogy azok nem

tudtak felelni. Megtörtént, hogy egyes tanulóknak egy és ugyanazon óra alatt egy tárgyból két szekundát adott.

Hartzel Tibor is a nagyrócei kereskedelmi iskolát végezte. Hallomásból tudja, hogy Gyulaynak viszonya volt egy pincérleánnyal. Pozitív értesülései nincsenek.

Az elnök: Igaz az, hogy a pincérleány rendelkezett az igazgatóval?

— Lehetséges, de biztosan nem tudok mondani.

— Az igazgató tudott a tanuló dorbézolásáról?

— Valószínűleg tudott.

— És igaz az, hogy az ő védelme alatt lumpoltak?

— Az képtelenség.

— Megtörtént, hogy betörték a tanári szobába?

— Igen.

— Csak a Gyulay igazgatásának az ideje alatt?

— Azelőtt is; ez hagyományos szokás volt.

Elmondja továbbá a tanu, hogy Gyulay igazgatót ellenséges indulattal fogadták és már megérkezése után pár napra bevették irodájának ablakait. Makfalvyról azt vallja a tanu, hogy a nála lakó diákok erkölcstelenkedtek a cselédjével.

A bíróság a tanu kihallgatása után szünetet rendelt el.

Szünet után Berányi tanár kihallgatásákerül a sor. Berányi a nagyrócei felsőkereskedelmiben volt tanár, ahonnan később áthelyezték Homonnára. Vallomása rendkívül lesújtó kritika az igazgatóról. Az igazgató pressziót gyakorolt a tanulókra és formálisan kiereszkolta a Makfalvy tanár ellen indított vizsgálat alkalmával felvett jegyzőkönyveket.

Nagy Sándor tanu vallja, többször hallotta Lenkei nevé tanuló társától, hogy az igazgató karonfogva járt a pincérleánnyal. Az igazgató ezért, — noha tudott a dolgról — Lenkeit nem büntette meg.

Somló Imre a következő tanu. Szintén részrehajlónak mondja az igazgatót és ennek bizonyítására több esetet sorol fel. A vádlott által felhozott pontokat megerősíti.

A következő tanu Kuti Ernő, aki a panaszlott tanár terhére vall. Azt mondja, hogy egy ízben szerelmes levelet irt a pincérleánnyal; a levél az igazgató kezébe került. A korcsmázásokról nem tud.

A tanu cáfolja a Vörös Vidor által előadottakat, mert Vörös Gyulay mellett vallott. Erre egyik tanu a közönség derűtsége közben ezt mondja:

— Vörös azért vall az igazgató mellett, mert Makfalvy, gyalázatos rossz versei miatt, az önképző körben tanuló társai előtt lehuzta.

Antalik István vendéglős a következő tanu, az, akinek vendéglőjében az állítólagos orgiák történtek. Előadja, hogy a diákok ritkán jártak hozzá és ha mentek is, mindég az igazgató nélkül. Az igazgató is elég ritkán járt vendéglőjébe és soha sem bizalmaskodott a pincérleánnyal.

Ezzel szemben a tanuk azt igazolják, hogy maga a vendéglős, Antalik volt az, aki ritkán tartózkodott vendéglőjében.

A tárgyalást holnap folytatják.

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatali éshirdetési osztály — 151

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Péntek: *Lupin Arzén*, dráma. (A bérlet).
Szombat: *Casanova*, operett. (B bérlet).
Vasárnap: Délután marskelt helyárrakkal *Romeo és Julia*, színmű. Este rendes helyárrakkal: *Börögér* operett. (C bérlet).

Lupin Arzén.

(Színmű 4 felvonásban. Irták: Francis de Croisset és Maurice Leblanc. Fordította: Adorján Andor. Bemutató előadás.)

Conan Doyle új irányt teremtett az irodalomban, a detektív-irodalmat. Sherlock Holmesnek, a nagy detektívnek kalandjait, bravuros nyomezásait világszerte ismerik és Conan Doyle nyomán egész légió detektív történettel árasztották el a világot. A mi Sherlock Holmes a detektív világban, ugyanaz, a francia tolvajkirály: Lupin Arzén a tolvajvilágban. Ötletes, leleményes, vakmerő és népszerű. Sherlock Holmes tulajár a legfurfangosabb bűnös eszén is, Lupin pedig orránál vezeti a legtehetségeseb detektívet is. A sok Lupin-históriából egy négy felvonásra való színművet irtak a szerzők és izgalmas mese keretében olyan rokonszenvesse teszik a betörő királyt, hogy a közönség szívből óhajtja a nyomozó hatóságok kudarcát és Azzé Lupin diadalát, ami nagyon természetesen a darab végén be is következik. Tény az, hogy a darab érdekes meseszövésével leköti a közönség figyelmét és az érdeklődés a darab végéig kitart a nézőtérén.

A darabot egybevágó jó előadásban mutatták be. A siker fő érdeme Ditrői Mór, aki a címszerepet kreálta dicséretreméltó rutinnal, elegáns, rokonszenves alakításban. A közönség őszinte elismeréssel honorálta az ambiciózus művész játékát. H. Harmath Józsa egy tolvajleány szerepébe vitt sok rokonszenves vonást. Kitűnő volt a detektívfnök szerepében Várnay, mulatságos vizsgálóbíró Leövey. A humorról még *Polgár és Kulcsár* gondoskodtak jóízű alakításokkal. Kis szerepekben tetszetek Follinuszné és Kun Irén.

A közönség tetszéssel fogadta a nem nagy irodalmi értékkel bíró újdonságot és Lupin Arzén még sokszor fogja szórakoztatni a publikumot. H. G.

* Mikszáth Kálmán jubileuma. Mikszáth Kálmán írói munkásságának negyvenéves jubileumát lelkes buzgósággal készíti elő a jubileumi bizottság. A politikai, tudományos és irodalmi világunk előkelőségeit felölelő bizottság Mikszáth műveit harminc kötetben (20 féle kötésben) sajtó alá rendezi. Az összegyűjtött művek ára 80 korona, diszkötésben 120 lesz. Az előfizetések felől az írónak nagy nemzeti ajándékot ad a bizottság, amely célja eléréséhez a magyar közönség lelkes támogatását kéri. A jubileumi nagybizottság tagjai között vannak Aradról és Aradmegyéből: Barabás Béla dr., Bohus Zsigmond báró, Dálnoki-Nagy Lajos, Gaál Jenő dr., Károlyi Gyula gróf, Libits Adolf, Szöllösi István, Varjassy Árpád, Zselénszki Róbert gróf és Gaál Jenőné.

* A Hunyadi-pár bemutatkozása Nagyváradon. Tegnap mutatkozott be a *Rang és mód-ban* a Hunyadi-pár a nagyvárad közönség előtt. Ugy Hunyadi Józsefnek, mint Kőrösi Jucinak nagy volt a sikere. A közönség rendkívül melegen fogadta mindkettőjüket. Felvonások végén tiszter is a lámpák elé hívták őket. A nagyvárad Szabadság a bemutatkozóról így ír:

Tegnap este egy régi népszínmű régi alakjai elevenedtek meg. A *Rang és mód* került színre. Erkölcsös történet, amely arra tanít, hogy gazdag ember ne vesse meg szegény rokonait. Hol vannak az ő példabeszédei.

a readingi rab szédítő ötleteitől! De lehet belőle kihalászni néhány igaz magyar gyöngyöt. Alakjai vannak, akik honi gyökerekből szakadtak fel. És Hunyadi József benső gyönyörűséggel töltötte el azokat a lelkeket, amelyek csak intím és halk szépségekre rezegnek meg. Kritikán fölül álló, minden tűzpróbákon edzett érték a Hunyadi alakítása. Egyetlen deklamáló szavát se hallottuk, pedig nagy és súlyos jelenéseken esett át. Magyarabb embert, közvetlenebb igazságu falusi nábobot, hirből hallott nagy színészeink se igen kreálhattak. A józan, nyakas, nemes alföldi fajtát vitte színpadra. Tapsolták és élvezték remek játékát. Nagy nyeresége a Sziglieti-színháznak H.-Kőrösi Juci művészete is. Kedves, természetes modoru színészasszony.

* Yvone Treville vendéjátéka. A színiügyi bizottság ma tartott ülésén engedélyt adott Szendrey Mihály igazgatónak, hogy Yvone Treville október második felében tartandó vendéjátéka alkalmával, négy estén át a helyáratok száz százalékkal emelhesse fel. A kiváló francia énekesnő három év előtt volt Aradon és csodás sikert ért el.

* Casanova. Faragó Jenő és Barna Izsó bájos muzsikájú operettjét a Casanovát játszó szombaton. A négyes női főszerepet Dióssy Nusi fogja játszani, a címszerepet pedig B. Szabó József.

* A vasárnapi előadások. Vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután mérsékelt helyáratok mellett Shakespeare remekműve, a Romeo és Julia kerül színre. Este a keringő királynak, Strausz Jánosnak világhírű operettje, a Bőregér van műsoron Wlassák Vilmmával és Dióssy Nusival a főszerepekben.

* Az elvált asszony. A színház legközelebbi ujdonsága Fall Leó diadalmas operettje, az Elvált asszony lesz. A színház énekes személyzete már nagyban készülődik az új operett bemutatására.

* Az Uránia-színház hírei. A jelenlegi kiváló műsor pénteken kerül utolszor előadásra és szombaton mutatja be az Uránia-színház új műsorát, melynek két olyan száma van, melyek szenzációs érdeklődésre számíthatnak. Az egyik egy éneklő mozgófénykép, mely Ma Szultana Tangot, a világ leghíresebb hástáncosnőjét mutatja be, a másik pedig egy tigrisvadászatot mutat be Jáva szigetén, természet után készült mozgófényképben. Rövidesen bemutatásra kerül a grossmeseritschi császárműve és október 10-én De Sgardelli honvédhadnagy nagyszerű darabja, A jövő háborúja. Szóval olyan bőségesen gondoskodik az Uránia-színház a közönség szórakoztatásáról, hogy valóban rászolgál a publikum legnagyobb pártfogására.

791

Nem sikkasztók, csak szerelmesek.

Elfogott szökevények.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 30.

A szegedi rendőrség már régóta figyel a Budapestről érkező utasok közt egy kasszirót s egy pinéret, akik egy előkelő fővárosi szállástól nagyobb összeget sikkasztottak és azután elsöktek.

A Szeged-állomáson posztoló rendőrszemem tegnap este is szemügyre vette a budapesti gyors utasait, akik közt egy elegánsan öltözött hölgyet s egy urat vett észre. A sikkasztók személyleírása föltűnően rájuk illett s a rendőrgyanuját nagyban fokozta az, hogy föltűnően zavartan viselkedtek. Amikor a kupé hágesójáról leszállóban voltak, a rendőr a közelükbe ment, hogy megfigyelhesse őket. A hölgy meglátva a rendőrt, vissza akart menni a kupéba s ijedten kérte kíséretjét:

— Utazzunk tovább!

A fiatalember gyöngéden karonfogta a hölgyet és nagyon halkán mondta a fülébe:

— Nem, itt leszállunk!

Azzal mindketten leugrottak és tétova lépésekkel haladtak végig a Perronnon. A rendőr mindenütt a nyomukban volt és megütközve látta, hogy a gyanús pár a kijárat előtt elhaladva, az éttermen át akart a Perronról távozni.

Az étterem ajtajánál aztán elibük állott és udvariasan igazolásra szólította a férfit.

Az láthatóan megdöbben a felszólításra és elhalványodva, ijedten rebegte:

— Hát már tudják?...

— Mit? — kérdezte a rendőr.

A fiatalember néhány pillanatig levegő után kapkodott, néma pillantásokat váltott az ijedtében félajult hölgygyel, aztán kérlelő hangon felelt a rendőrnek:

— Hogy megszöktünk... izé, hogy elutaztunk...

A rendőr erre látva, hogy a fiatal pár ilyen gyors beismerésben van, még említést tett az elsikkasztott pénzről is, mire a fiatalember megkönnyebbülve magyarázta meg, hogy akkor félreértés van a dologban. Igaz ugyan, hogy ők megszöktek, de nem sikkasztási, hanem szerelmi alapon, a szülők tudta és beleegyezése nélkül.

Az őrszem nem adott hitelt az állításuknak s a rendőrségre kísérte őket, ahol kiderült, hogy nem azonosak a budapesti szálló sikkasztóival, hanem szerelmi szökevények, akik Kecskemétről illantak el, hogy egymáséi lehessenek. A leány egy kereskedő gyermeke, a fiatalember pedig B. J. bankhivatalnok. Eppen, amikor a kapitányságon kihallgatták őket, akkor érkezett Kecskemétről távirat, a melyben a lány atyja, S. vagyonos kereskedő arra kéri a rendőrséget, hogy a szökevényeknek állják útját.

A szép fiatal lányt egyelőre diszkrét őrizet alatt tartják. B. bankhivatalnok a távirat megérkezésekor eltávozott a rendőrségről.

Megsértett lelkészek.

Papok a bíróság előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 30.

Néhány hónappal ezelőtt népes deputáció járt Pap I. János aradi görög keleti püspök-nél, hogy panaszt emeljének az egész egyházi előljáróságuk ellen. A román parasztokból álló küldöttség panasza szerint Burdiu Demeter dr., Tamasdán István és Tamasdán Szavu görög keleti lelkészek, súlyos sérelmet követtek el az ó-pécskai görög keleti hívők ellen, mert a buzaszentelésnél a papok nem tettek valamit a nép kedvére.

Az aradi román püspök szépen meghallgatta a deputáció panaszát és megígérte, hogy megvizsgálja az ügyet; amennyiben a lelkészek tényleg valami szabálytalanságot követtek el, a megtorlásról gondoskodni fog. A püspök a hivatalos fogadtatás után elbeszélgetett a küldöttség tagjaival. Az egyik kiküldött, Duta Konstantin ópécskai gazdálkodó különösen bőbeszédű volt és buzgón panaszkodott a papok ellen.

— Olyanok a mi papjaink — mondotta — mint az ebek, amikor jól laknak, megkerülnek.

A püspök nyomban rendreutasította Duta Konstantint, a megsértett lelkészek pedig Pop C. István dr. ügyvéd útján becsületsértés miatt feljelentést adtak be ellene az aradi büntető-járásbíróságnál. Ma tárgyalta az ügyet Zih József járásbíró. A tárgyaláson a sértettek részéről Burdiu Demeter dr. és Tamasdán István jelentek meg.

A vádlott furfangosan védekezett.

— Beismeri-e, hogy használta a panasz tárgyává tett kifejezéseket — kérdezte tőle a bíró.

— Hogyne. Beismerem, csak hogy ezt a kifejezést én nem a mi tisztelendő urainkra értettem. Csak úgy mondtam, mert a példabeszéd is azt tartja: a kutya akkor vesz meg, amikor a legjobb dolga van.

— Szóval ön csak általánosságban használta a kifejezést.

— Igen, — mondotta Duta alázatos arccal — de én sérteni senkit sem akartam.

Kihallgatták ezután a panaszos lelkészeket és a tanukat, akik igazolták, hogy Duta a panaszos papokra vonatkoztatta a sértő kifejezéseket.

A bíróság becsületsértés vétségében bűnösnek mondotta ki Duta Konstantint és elítélte 40-40 korona pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén 4-4 napi elzárásra.

HIREK.

Lengyelek az aradi gyászünnepélyen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 30.

Megírtuk, hogy Lemberg velünk érző polgársága elhatározta, hogy az Aradon október 6-án tartandó országos ünnepen küldöttségileg képviseltetni fogja magát. A küldöttség tagjai előkelő lengyel hölgyek és urak, összesen százötvenen, kik mind disztinguált ruhában jelennek meg. A mozgalom élén Stamirovsky Tadeusz áll, ki elnöke a lengbergi lengyel-magyar klubnak, továbbá Ádám és Buzek dr. képviselők, a lengbergi polgármester stb. Hölgyek részéről Jasinszky Karolina, Karimiera Stamirovsky, Antónia Maryka Tapa és Sándorffy Margit, Sándorffy Béla lengbergi főmérnök ifjú leánya. Érkezésükről értesítették Miklós Ferdinándot, a Turul szövetség alelnökét, ki ez ügyben érintkezésbe lépett az aradiakkal. Barabás Béla országgyűlési képviselő, Szöllössi István, Lócs Rezső és Varjassy Árpád az aradi Kölcsey-Egyesület elnöke kezdeményezésére most Arad város polgársága lázas sietséggel készül a lengyeleknek ünnepies fogadtatására.

A lengyelek október hó 5-én reggel 7 órakor indulnak Lembergől és Sátorlajuhelyre érkeznek déli 12 órakor, hol Kiss Ödön polgármester vezetésével a polgárság ünnepies fogadtatásban részesíti őket. Hatvan és Szolnokon át jönnek Aradra az október 6-án reggel hat órakor érkező vonattal. Miklós Ferdinánd, a Turul szövetség társelnöke, Stamirovsky Tadeusz és lovag Lukaskievicz Cseszláv Hatvanban csatlakoznak a küldöttséghez.

A lengbergi polgármester táviratilag fogja értesíteni Lócs Rezső gazdasági tanácsnokot, a rendezőség elnökét, hogy hányan érkeznek és hétéfőn küldi meg az érkezők névsorát.

A pályaudvaron ünnepies fogadtatás lesz. A város tanácsa és a törvényhatósági bizottság jelennek meg a lengyelek üdvözlésére, míg a közönséget arra kéri fel a polgármester, hogy a bevonulás utvonálán álljon sorfalat és lobogózza, diszitse fel házáit.

A vendégek a Fehér Keresztben kapnak szállást. Résztvesznek a minoriták templomában tartandó gyásztiszteltetésen, a vértanúk szobránál és a vesztőhelyen tartandó ünnepségeken, ahol egy-egy szónokuk mond beszédet.

Délben fél két órakor a Fehér Kereszt télikertjében a város bankettet ad tiszteletükre, melyre a város Arad közönségét is meghívja. Egy teríték ára négy korona.

A rendezőség felkérte Maresch Gyula, Fejér Gyula, Jakabffy és társa és Keppich Zsigmond cégeket és Braun Gusztáv vendéglőst ivtartásra, itt bárki aláírhatja a társasbéd-részvételi ívet. Az ivatek október 4-ig kell Lócs Rezső városi tanácsnok, a rendező-bizottság elnökéhez elküldeni.

Este a színházban diszladás lesz, melyen a lengyel küldöttség tagjainak Szendrey Mihály színigazgató ad ingyen helyeket. Színre kerül a Hajduk hadzagya bérlétszünetben.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 1-én az időjárás: enyhe, elvélve csapadék.

— Uj államtitkár. A hivatalos lap mai száma ezt a királyi kéziratot közli:

A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére Pap Elek államtitkári címmel és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost államtitkárrá kinevezem.

Kelt Bécsben, 1909. évi szept. 27.

FERENC JÓZSEF s. k.

Wekerle Sándor s. k.

— A kassa-oderbergi vasut új vezérigazgatója. Budapesti tudósítónk jelenti: Emlékeztetes, hogy a Duna-gőzhajózási társulat vezérigazgatói állásának betöltése körül a magyar és az osztrák részvényesek között élénk nézeteltérések voltak, mert az osztrák érdekeltség nem akarta Csatóry udvari tanácsossal az állást betölteni. Mint Bécsből jelentik, az osztrák vasuti minisztérium egy előkelő tisztviselője került a D. G. T. élére és minthogy Csatóry, a társaság ügyeinek jelenlegi időleges vezetője ily körülmények között többé nem tarthatná meg ott viselt igazgatói állását, a társulat fő-részvényese: az osztrák Bedenkredit-Anstalt és a kassa-oderbergi vasut között az a megegyezés jött létre, hogy Csatóryt a magyar kormány beleegyezésével a Ksod. vezérigazgatójává nevezik ki. Megjegyzendő, hogy a Bodencredit-Anstalt a Ksod.-nak is egyik fő-részvényese. Minthogy azonban Ráth Péter udvari tanácsos 45 éven át, mint a vasut igazgatója nagy érdemeket szerzett a vállalat körül, elhatározták, hogy Ráthot a két év óta be nem töltött alelnöki és egyszersmind igazgatósági tagsági állásba hívják meg.

— A rendőri biráskodás reformja. A hivatalos lap nagy horderejű reform megvalósításáról számol be a közeli napokban. A belügyminiszter és az igazságügyminiszter együttes törvényi felhatalmazás alapján kidolgozták a rendőri büntető eljárásnak a közigazgatási ügyekben követendő szabályait és ezen beható nagy munka eredményét felölelő kodexet most teszik közzé.

— Ügyészválasztás az aradi ügyvédi kamarában. Az aradi ügyvédi kamara ma délelőtt Szalay Károly elnök vezetése alatt rendkívüli ülést tartott. Az elnök előterjesztette, hogy a kamara ügyészi állására, mely Parecz Béla dr.-nak alelnökké való választásával üresedett meg, két jelölt pályázott: Szalay Károly dr. és Köpf János dr. A közgyűlés elrendelte a szavazás megkezdését; a szavazatszedő bizottság tagjai lettek Szalay Arnold dr., Momák Döme dr., Beles Jenő dr. és Schütz Henrik dr. A titkos szavazás délután négy óráig tartott. Leadtak összesen 185 szavazatot; az aradi 91 ügyvéd közül mindössze 45 szavazott le. Délután 4 órakor hirdette ki az elnök az eredményt, amely szerint Szalay Károly dr. 149, Köpf János dr. 36 szavazatot kapott. Így a kamara ügyésze Szalay Károly dr. lett.

— Magyar kir. hercegnő a portugál trónon Londonból jelentik: Itteni udvari körökben az a hír van elterjedve, hogy Manuel portugál király a jövő évben egy gazdag magyar kir. hercegnőt fog eljegyezni.

— Mindszenti Mihály állapota. Az öngyilkosságot elkövetett Mindszenti Mihály volt aradi jószágigazgatósági számellenőr állapota ma jobbra fordult és a nagybeteg orvosai remélik, hogy Mindszenti szervezete győzedelmeskedik a kóron.

— A függetlenségi és 48-as kör rendes heti értekezletét f. hó 1-én, pénteken a 888-as vendéglőben tartja meg. Nagy Kálmán elnök.

— Születések, halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban a következő születéseket és halálozásokat jelentették be ma: Született: Weisz Jenő lakatosmesternek Erzsébet nevű leánya, German Elek Alexa bérkocsisnak Anna nevű leánya, Kapp József őrmesternek Sarolta nevű leánya, Küssel Miksa fémesiszolónak Ferenc nevű fia, Japport János kárpitosnak János nevű fia, Czipre Gergely napszámosnak Rozália nevű leánya, Pataki Sándor vasuti kalauznak Aranka nevű leánya. Meghalt: Schleifer Antalné szül. Göttling Ilona városi tanító neje, Barsi Károlyné szül. Vér Rozália bérkocsi tulajdonos neje.

— Vizsgálóbíró delegálás a Szántó-ügyben. Az Aradi Közlöny annak idején megírta, hogy Ujházy Andor, a Hitelbank volt főkönyvelője egy 600 koronás váltót hamisított Domokos László vizsgálóbíró és felesége nevére. Amikor erre rájött a vizsgálóbíró és Ujházyt kihallgatásra idézte maga elé, az egy őrizetlen pillanatban kitépte a váltóhamisításra vonatkozó könyvlapot, az egyik bűnjelül szolgáló könyvből. Miután a vizsgálóbíró megtudta, hogy Ujházy váltót hamisított az ő nevére is, sértett féllé vált és mint ilyen, nem járhatott el tovább az Ujházy elleni bűnygyben. A vizsgálóbíró a büntető perrendtartás 64-ik szakasza alapján nyomban jelentést tett érdekeltségéről a törvényszéki elnöknek, aki a vizsgálat tovább vezetésére Lehrmann Viktor helyettes vizsgálóbírót delegálta.

— Polónyi — és a szocialisták. Budapesti tudósítónk jelenti: A szocialdemokrata párt ma este, a rendőrség legutóbbi vérengzése miatt tiltakozó gyűlést tartott, amelyen Vázsonyi Vilmos és Pető Sándor képviselők is részt vettek, akik szintén vehemens támadást intéztek a fővárosi rendőrség ellen. Polónyi Géza a párthoz levelet intézett, amelyben kijelenti, hogy feltétlenül hiva az általános titkos választó jognak, tekintettel azonban arra, hogy a szocialdemokrata párthoz nem tartozik, nem tartja megengedhetőnek, hogy az ülésen részt vegyen.

— Az autobus körforgalom. Megírtuk, hogy az autobus felügyelő bizottság tegnapi ülésén Szathmáry Károly üzemigazgató azt jelentette, hogy a néhány hete életbeléptetett körforgalom deficitel jár, mert míg a főuton járó kocsik 53, addig a körforgalmi kocsik 13 fillért jövedelmeznek kocsikilométerenként. A bizottság az adatok alapján nem mondott véleményt a forgalom beszüntetéséről vagy fentartásáról, hanem a szakférfiakból álló bizottság elé utalta a kérdés eldöntését. A bizottság ma délután tartott ülést és a körforgalom fentartása mellett döntött és megállapította, hogy az itt mutatkozó deficit csak abból keletkezik — mint azt mai lapunkban jeleztük, — hogy a kocsik nagy időközökben közlekednek. Ezért azt javasolja a tanácsnak, hogy a körforgalmi kocsik naponként tizenhét óráig, a soffő ök pedig váltakozó beosztással tizenkét óráig álljanak szolgálatban. Itt említjük meg, hogy Varjassy Lajos dr. kamarai titkár a napokban azzal a kérelemmel járult a fejsze utcai lakosok nevében a tanács elé, hogy járasson gépkocsikat a Fejsze-utcában is. A polgármester ma arról értesítette a kérelmezőket, hogy a szakbizottságnak adta ki a beadványt javaslattal céljából.

— Csokonai Mihály-utca. Az újtelepi háztulajdonosok nevében Priegl István dr. és társai ma azzal a kérelemmel járultak a közgyűlés elé, hogy a Zsidó temető utca nevét változtassa Csokonay Mihály utcára. A tanács javasolja a kérelem teljesítését.

— Komjáthy János adománya a veszthely megváltására. A debreceni színház igazgatója Komjáthy János október 25-én az aradi veszthely megváltására előadást akart tartani az aradi Nemzeti Színházban. Minthogy azonban, az előadás elmaradt, az igazgató kétszáz koronát küldött a veszthely megváltására. A szinügyi bizottság köszönetet szavazott Komjáthy igazgatónak az adományért.

— Latham balesete. Berlinből táviratozzák: Latham, a mai leszállásánál nekiment egy fának gépével. Az összeütközés olyan erővel történt, hogy Latham monoplánja megsérült, s ő maga a fején sebesült meg. Bleriot tegnap lefoglalt aeroplánját a törvényszék ma feloldotta a zár alól.

— A szüret. Paulison október hónap 4-én tartják meg a szüretet.

— Az arad-csanádi egyesült vasutak igazgatósága legutóbbi ülésén töltötte be a Nachtnébel Ödön halálával megüresedett jogtanácsosi állást. Az igazgatóság a társaság jogtanácsosává Szathmáry Gyula ügyvédet, az eddigi ügyészt, ügyészekké pedig Czédly Károly dr.-t és Csiky Ödön dr.-t nevezte ki.

— Vádak a szocialista vezérek ellen. A Pesti Napló ma berlini forrásból hosszú cikket közöl, amelyben erősen megtámadja a magyarországi szocialdemokrata párt vezetőit. Azt mondja, hogy ezek a vezetők csak a jó állásokkal törődnek és így a pénztár gyakran üres.

Éppen ezért a német szocialdemokrata párt megszakított minden összeköttetést a magyar szocialistákkal. Az idej német kongresszusra meg sem hívták a magyarokat.

A magyar párt viszonyairól egy Alpári Gyula nevű újságíró informálta a német testvérpártot. A pártvezetőség ennek következtében elküldötte Schwartz Richárd bizalmi emberét Berlinbe, hogy ott lehetetlenné tegye Alpárit. De ez nem sikerült. Sőt maga Schwartz Richárd is olyasfélét mondott, hogy nincs minden rendben a magyar pártvezetőségben.

— Ennek a delegálnak szájából tudják ma a németek, — írja a Pesti Napló — hogy Groszmann Miksa szívesen lemondott a párt-agitátorok minden dicsőségéről és szívesen kárhajtotta magát örök némaságra, amikor a pártvezetőség biztosította neki az aligazgatói állást az Országos Munkásbiztosító Pénztárnál. Ha ugyanettől a delegátustól tudják, hogy Groszmann Miksát csak azért segítették be ebbe az állásba, mert a pártvezetőség ki nem állhatta és szabadulni akart tőle. Tehát nem a kvalitás, de az ellenszenv juttatta őt ebbe a pozícióba. S az sem utolsó dolog, hogy Schwarz ur a magyar pártviszonyok jellemzésére még a saját sérelmével is előhozakodott. Felpanaszolta, hogy a párt budapesti könyvkereskedését egy tanító vezeti s ő — Schwarz ur — aki tanult könyvkereskedő, tehát szakember, a párt német közlönyét kénytelen szerkeszteni. A tanító százhusz ferint fizetést kap, míg neki csak százat adnak a szerkesztésért. És így igazolja, hogy az állásokat nem a párt-érdek, de aszerint osztogatják, hogy ki mennyire rokonszenves, vagy ellenszenves a pártvezetőségnek. Ilyen információk után természetes, hogy Németországban az a vélemény alakult a magyar pártvezetőségről, hogy ezeknek az uraknak a pártmozgalom csak annyiban fontos, amennyiben bizonyos állások kreálására alkalmat nyújt. Így van ez a korrump polgári társadalomban is, ahol sok akciót csak azért indítanak, mert nyomában új állások szervezhetők.

— **Házasságzedelgő vasuti altiszt.** A budapesti rendőrség nyomozza Horváth Károly vasuti altisztet házasságzedelgés miatt. Horváth ellen Kuchler Zsófi varrónő tett feljelentést. A leány elpanaszolta, hogy egy táncmulatságon ismerkedett meg Horváthtal, aki udvarolni kezdett. Ettől kezdve folyton utána járt, szerelmi vallomásokkal üldözte, majd megkérte a kezét. Kuchler Zsófi miután úgy látta, hogy Horváth ragaszkodik hozzá, nem utasította el. Már az esküvő napja is ki volt tűzve, amikor Horváth elkérte a leány megtakarított 800 koronáját, hogy butort vásárol és berendezze a lakást. A pénzt átvette és attól kezdve eltűnt. A szélhámos ellen több leány tett feljelentést s ennek alapján a büntető törvényszék vizsgálóbírája elfogató parancsot adott ki Horváth ellen, aki pozsonyi születésű 28 éves, magyar államvasuti raktárnok volt.

— **Fe hívjuk az uri hölgyközönség szives figyelmét** Guttmann Izidor, Szabadság-tér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blouzek és aljakban bámulatós olcsó árak mellett. 3641

— **Felhívjuk az uriközönség figyelmét** Hirsch Antal uri szabó műtermére, Andrásy-tér 18. sz., hol a legfinomabb szövetekből elegáns és olcsó ruhák szerezhetők be. 3632

— **Francia likőrök legbiztosabb készítésére,** — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Szelle József csődügye.** Megirtuk, hogy Reusz Sándor és Lukács Jánosné, Miklós Anna aradi lakosok ügyvédjük, Fényes Kálmán utján csődöt kértek Szelle József ellen. A kérvényben azt igyekeztek kimutatni, hogy Szelle olyan újabb vagyonnal rendelkezik, amely alkalmas csőd-vagyon alapra. Ez a vagyon: Szelle aktív követelése. Az aradi törvényszék elutasította a csőd kérvényt, mert a „kétes aktív követeléseket” nem tartotta alapnak a csőd elrendelésére. A nagyváradi ítélőtábla ma leérkezett végzésével helybenhagyta a törvényszék végzését.

§ **A megtámadott aradi rendőrség.** Dávid Péter aradi építési vállalkozó a múlt évben egy újságikkben sértő hangon bírálta az aradi rendőrség működését. Az inkriminált nyilatkozat megírásának előzményei a következők: A borosjenői kir. törvényszék egy kisebb becsületsértési ügyből kifolyólag Dávid Ferencet husz korona pénzbírságra ítélte. Dávid öt koronát azonnal le is fizetett, a többit azonban többszöri felszólítás dacára sem törlesztette. Ezért az aradi rendőrség a borosjenői járásbíró megkeresésére elő akarta állítani. Kiss Andor rendőrbiztos volt megbízva a Dávid előállításával. Kiss a múlt év november 17-én reggel négy órakor beállított Dávidhoz és ágyából erőszakkal kihuzva, tényleg be is vitte a rendőrségre. Emiatt Dávid a következő nyilatkozatot tette közzé: Tekintetes Rendőrkapitány ur! „Nagyon szépen kérem Rendőrkapitány urat, sziveskedjék nyilatkozni, hogy mióta fordult a rend Magyarországon oda, hogy becsületsértés miatt éjnek idején az ágyból hureolják ki a pribékek az embert? Nappal nincs idejük a nagyságos rendőr uraknak ilyesmire?”

Mivel az ügyesség a vádat nem vállalta, Jegesi Károly dr., Arad város ügyésze vitte a magánvádat.

A nagyváradi esküdtek etmarasztaló ítélete alapján a szavazóbírák hatvan korona pénzbírságra ítélték Dávidot, aki az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be.

§ **Csőd.** Krieglér Adolf aradi óras és ékszerész ma önmaga ellen csőd elrendelését kérte az aradi törvényszéknél. A bíróság elrendelte a csődöt.

TARKASÁGOK.

(*Ügynöknek tilos a bemenet!*) Aradon egy ügyes, agilis fiatal ügynök jár most, akitől igazán mindent lehet vásárolni: kézelőgombot épen úgy mint háztelkeket. A minap ez az ügynök bekopogtatott egy ügyvédhez. Először, tekintettel a közeledő utazási szezonra, koffereket, plédet, meszelátókat, hegymászó cipőket ajánlott neki megvételre.

— Nem kell! — jelentette ki az ügyvéd zordul. — Most egyáltalában semmire sincs szükségem.

Az ügynök mosolyogva leült és ajánlani kezdett könyveket, könyvszekrényt, férfi kelengyét, uszórnhát, majd végül nagyon olcsó áron egy használt autóbilit.

— Az ügyvéd dühösen felugrott íróasztala mellől:

— Semmi se kell — ordította. — Hagyjon már békében, nem veszek semmit és nagyon sok a dolgom!

Ezzel, mert nagyon udvariatlan még se akart lenni, hát udvariasan kinyitotta az ügynök előtt az iroda ajtaját. Az ügynök csöppet sem jött zavarba. Kifelé indult, de az ajtóban megállott és visszaszólt:

— Legalább ezt vegye meg ügyvéd ur, nagyon csinos dolog, praktikus és nagyon olcsón adom:

Ügynöknek tilos a bemenet!

Az ügyvéd nevetett és — mit tehetett volna — megvette a táblácskát.

(*A plébános törülközői.*) A vármegyében lefolyt s a múlt hetekben befejeződött katonai gyakorlatokról jegyzik föl ezt az epizódot.

X. ezredet a k-i plébánosnál szállásolták el az ezred-segédtsízzel együtt. Mikor a katonai vendégek eltávoztak a plébániáról, a házbeli megglepetve látták, hogy a tiszturak szobáiba helyezett törülközők eltűntek. Elmondták a dolgot a plébánosnak, aki azonban nyugodtan fogadta a hírt s bizton remélte, hogy ha a katonatisztek észreveszik podgyászaikban az idegen törülközőket, majd vissza is küldik azokat. Es valóban, ugy déltáj egy poros, fáradt baka tért be a plébániára s egyenesen a plébánost kereste. Kemény haptákba vágta magát, szabályszerűen tisztelgett s jelentette:

— Főtisztelendő urnak alásan jelentem, visszahoztam a törülközőt.

Az ezredes legénye volt.

A plébános kérdéseire azután elmondta, hogy az ezredes Aradon vette észre holmija közt a törülközőt, a legényt csunyán lehordta s megparancsolta neki, hogy azonnal vigye a törülközőt vissza a plébánoshoz és kérjen tőle bocsánatot. A plébános leültette a fáradt bakát s rendelkezett, hogy enni, meg inni kapjon. Azután így szólt hozzá:

— Hát az egyik törülköző már megvan. De hol a másik?

A baka meglepődve nézett rá.

— A másik? Én csak egyet pakoltam be, ami az ezredes ur szobájában volt.

— Igen, de a kapitány ur szobájában is volt egy.

A baka arca kiderült.

— Az is hibázik?

— Az is.

Erre a baka felugrott, földhöz vágta a sapkáját s nagy örömmel elrikkantotta magát:

— Tyhü, a keserves Ponciusát, akkor a komám is kutyagol. Nincs már semmi baj!

Fél óra mulva csakugyan belépett a kapitány legénye is, aki szintén alázatosan jelentette, hogy visszahozta a törülközőt.

Harminchat kilométert kellett gyalogolni a két kutyamosónak a véletlenül bepakkolt törülközőkért. De nem bánták, mert visszafelé együtt mehettek.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

— **Borvásár Gyorokon.** Az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesülete által, ideai közgyűlése alkalmával, október hó 3-án Gyorokon rendezendő borvásár előkészítő munkálatai már annyira előre haladtak, hogy ennek folytán a vásár sikere biztosítottnak tekinthető. Az egyesület elnöksége, valamint a helyi rendező-bizottság, élén Koncz Benő szőlőbirtokossal, fáradhatatlan buzgalommal, vállalva munkálkodnak a borvásár gyakorlati eredményének biztosítása érdekében s a szőlőbirtokosok és borkereskedők, valamint a fogyasztó közönség körében észlelhető élénk érdeklődés arra enged következtetni, hogy az egyesületnek ezen közérdekű akciója a kívánt sikerrel fog járni. Az érdeklődőknek közelebbi felvilágosításokkal az egyesület titkári hivatala (Arad, gazdasági egyesület) legnagyobb készséggel szolgál.

— **A Rimamurányi közgyűlés.** A rimamurány-salgótarjáni vasmű rt. ma tartotta Loisch Ede alelnök elnöklésével 28-ik rendes évi közgyűlést, amelyen 190225 darab részvény képviselőjében 63 részvényes jelent meg. A közgyűlés az igazgatóság javaslatához képest elhatározta, hogy a lefolyt 1908—1909. üzletév 8,672,523 korona 54 fillért kitevő nyereségéből az alapszabályok értelmében az épületek számlájából 103.693 korona 23 fillért, a bányák számlájából 63,420 korona 79 fillért, a gépek számlájából 92,493 korona 76 fillért, továbbá rendkívüli leírás címén 1,000.000 koronát, vagyis összesen 1,259,607 korona 78 fillért hoz leírásba, adótartalékba 700,000 koronát helyez és a fennmaradó összegből az alapszabályszerű jutalékok levonása után a tartalékalap javára 263,516 korona 63 fillért fordít. A részvényeseknek 32,000.000 korona részvénytőke után részvényenként 32 koronát, összesen 5,120.000 koronát fizet ki 16 százalékos osztalék fejében, (a tavalyi 15 %-kal szemben), a külön tartalékalapot 600,000 koronával növeli, a tisztviselők nyugdíjalapjára 100,000 koronát, a társuladák javára 75,000 koronát fordít és a fennmaradó 1,206.084 korona 45 fillért a jövő üzleti év számlájára vezeti át. Az esedékes szelvények folyó évi november hó 1-től fogva beválthatók.

A közgyűlés elé terjesztett jelentés szerint a lefolyt üzletév a nemzetközi vaspiaac kedvezőtlen viszonyainak hatása alatt állott, mely befolyását a mi piacainkon is érvényesítette s a külföldi verseny fellépte következtében lényeges ármérsékléseket kellett életbe léptetni. Az üzemi berendezések fokozatos tőkéletesítése azonban a termelvények előállításai áaira oly befolyást gyakorolt, mely értékesítési kevesbbletünket ellensúlyozta.

A közgyűlés az igazgatósági jelentést, valamint a mérleget és a nyereség hovatfordítása iránt tett javaslatokat egyhangulag elfogadta és úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadta. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság mandátuma lejárván, a közgyűlés igazgatósági tagokul megválasztotta: Loisch Ede, Andrásy Géza gróf, Bíró Armin, Berbély Lajos, Hahn Sámuel udvari tanácsos, Kuranda Félix, Láncozy Leó főrendiházi tag, Popper Berhardt és Wurmbbrand Vilmos gróf régi tagokat és új tagul Kohner Jenőt. A felügyelő-bizottság eddigi tagjait: Tauszig Hugót, Witichen Kornélt, Jellinek Ernőt és Reiner Sándort újból megválasztották.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 30

Amerika 1/2-el olcsóbb. Kínaiat, vételkedv mérsékelte, 20 ezer mm. 5—10 fillérral olcsóbb.

Az árak 50 katonként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.01—7.02	7.00—7.01
Buza 1909. októberre	14.13—14.14	14.09—14.10
Buza 1910. áprílra	14.01—14.02	14.05—14.06
Rozs 1909. októberre	9.64—9.65	9.63—9.64
Zab 1909. októberre	7.44—7.45	7.49—7.50
Rozs 1910. áprílra	10.04—10.05	10.01—10.02

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 668 25
Magyar hitelrészvény ... .. 771 —

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 30.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	13:20 - 13:30
76 " " " " " " " " " "	13:30 - 13:40
77 " " " " " " " " " "	13:40 - 13:50
78 " " " " " " " " " "	13:50 - 13:60

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj... ..	13:10—13:20
Rozs uj... ..	8:60—9:70
Arpa uj	6:35—6:40
Zab uj... ..	6:40—6:50
Tengeri régi	7:20—7:25

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1909. évi október hó 1-én:

A) bérlet.

A) bérlet.

Lupin Arsen.

Színmű 4 felvonásban. Irták: Francis de Croisset és Maurice Leblanc. Fordította: Adorján Andor.

S Z E M É L Y E K:

Charmareca	Düröl Mór.	Charolais	Kulesár L.
Guerchard	Várnai Jenő.	Kries ov	Harmath J.
Gournay	Polgár S.	Germaine	„un Irén.
Vizsgálóbíró	Leövey Leo.	Victoire	Földianné E.

Kezdetek este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. október 1-én, péntek:

1. Végzetes tubák. Kacagtató. — 2. Hortobágy. Látványosság. — 3. Jósolat. Dráma. — 4. Kellemetlen kaland. Bohózat. — 5. Az orosz-perzsa háború. Termézet után. — 6. Pali és neje. Hamoros. — 7. Párhaj. Dráma. — 8. Ble-riot legújabb repülése. Termézet után.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 30. —

Fehér Kereszt szálloda. Pallos Izsó utazó Budapest. — Szokola Károly utazó Budapest. — Knöfel Herman utazó Drezda. — Engel Károly utazó Berlin. — Lusztig Sándor utazó Budapest. — Markovits Mór utazó Budapest. — Krausz Jenő utazó Budapest. — Verst József utazó Pankota. — Holstein Sándor utazó Budapest. — Weisz Manó utazó Bécs. — Erber Sándor kereskedő Trieszt. — Kalm Emil utazó Budapest. — Szvoboda Alvis utazó Bécs. — Papp Arthur utazó Budapest. — Elemont Ernő utazó Budapest. — Szon József utazó Nagylak. — Flam Rezső utazó Budapest. — Székely Gyula utazó Kecskemét. — Rátkai Tivadar utazó Budapest. — Weisz Dávid utazó Budapest. — Balogh Dezső utazó Budapest. — Köhler Ernő huszárhadnagy Temesvár.

Központi szálloda. Kohn Gábor kereskedő Budapest. — Stestner Géza utazó Budapest. — Koroknay Gyula mérnök Budapest. — Minka Sándor mérnök Ózd. — Szidner Izidor aranyműves Budapest. — Szidels Gusztáv utazó Budapest. — Schmeicz Béla utazó Szeged. — Berkó Lajos máv. hivatalnok Kétegyháza. — Korb Mihályné bányavállalkozó neje Vulkán. — Schnerz Frigyes

utazó Budapest. — Komlós Kálmán utazó Nagyvárad.

Pannónia szálloda. Bodea Gyula plébános Buttyin. — Borza Vazul lelkész Kavira. — Puchlapek Gyula magánzó Nagyszében. — Szabó Lajos közjegyző Brád. — Grosz Miksa pincér Mezőcsáth. — Sisak István máv. forg. díjnok Török-szentmiklós. — Krausz Béla utazó Budapest. — Hensler Dávid utazó Budapest. — Kvortcsák Antal dr. orvos Budapest. — Sebestyén József dr. ügyvéd Borosjenő. — Terény Sándor kir. erdőmérnök M.-Pécska. — Baron Mór utazó Budapest. — Frankó Aurél gyógyszerész Szemlak.

Vass szálloda. Verbun János orvos Lippa. — Codrean Balázs b. felügyelő M. Radna. — Iritz János kereskedő Tótkomlós. — Rosvestok Manó hivatalnok Arad. — Szabó Aladár hivatalnok Arad. — Doltrin György dr. ügyvéd Lugos. — Nedelcu János ügyvéd Oravica. — Gerő Imre utazó Budapest. — Harkányi József utazó Budapest. — Bosedin Miklós tanító Bogyst. — Vajs József utazó Budapest. — Belgrám János utazó Szárce. — Kaufman Jakab utazó Budapest.

NYILTTÉR.*

A mélyen tisztelt vendégeimet értesíteni van szerencsém, hogy „HUNGÁRIA“ kávéházamat a mai napon

Pöltzl Miksa urnak

adtam át.

Nem mulaszthatom el, hogy azon rokonszenves támogatásért, melyben részem volt, az igen tisztelt vendégeimnek, ismerőseimnek és jóbarátainak hálás köszönetet mondjak.

Egyben kérem az igen tisztelt vendégeimet, hogy utódomat is hasonló pártfogásban részesíteni kegyeskedjék.

Tisztelettel

Scheiber Lajos.

A mai napon

Scheiber Lajos urnak

„HUNGÁRIA“ kávéházát átvettem.

Mély tisztelettel kérem a nagyérdemű közönséget, hogy új vállalkozásomban támogatni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel

3768

Pöltzl Miksa.**Ügyvédi irodáját****Dr. Vadász Armand**

Andrássy-tér 18. sz. II. emelet

Lócs-féle házba

— helyezte át. —

(Bejárás a Salacz-utcából, a Központi kávéházzal szemben.) 3767

Ne vásároljon
addig KALAPOT mg meg
nem tekint MÜNZ J.
cég modern kirakalait.

**Naponta többször
frissen pörkölt kávé**fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

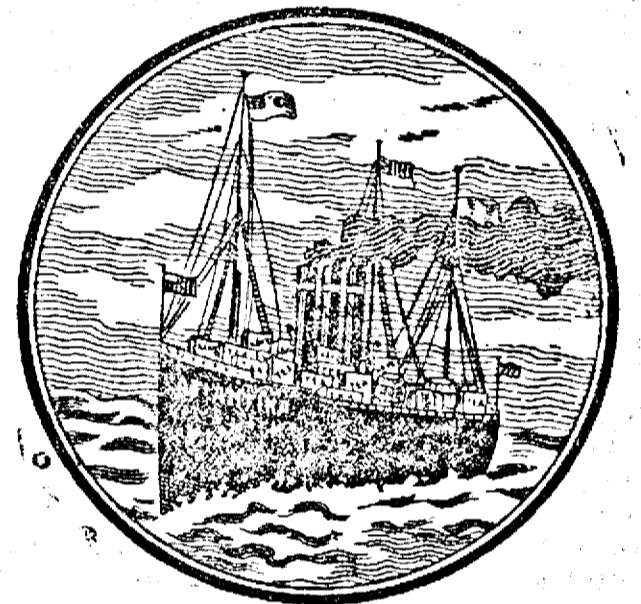
Atlantika

kávé és tea behozatalnál

kapható.

421

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad Andrássy-tér 20 Fischer Eliz palota
Városi és megyei telefon 609MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLA-
TOS GYÓGYEREDMÉNYEKA**APTAMÁSI**

LITHIUM GYÓGYVIZ

zel gyomor, vesé, hólyag és
bélbántalmaknál vala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
8415 Aradon

**Meteor és egyéb rendszerű
kályhákat**

szakszerűen javítás a belső
szerkezetet magas hőfoku
chamotte kövekből ujonan
kiépíti jutányos árban 2613

Szilágyi és Társa-cég

Arad, Boros Beni-tér 15. sz. (Dengl-ház.)

A di körjegyzőségénél egy, gyűzői teendőkben teljesítés, a román nyelvet is bő és kifogástalan magyarsággal

n len egyén azonnal alkalmazást nyer.

tés: havi 50 korona és munkadíjjal teljes ellátással havi 10 korona munkajuttatással.

ed, 1909. szeptember 28.

Bognár Károly, körjegyző.

Hirdetmény.

Világos hegyközség területén az ide

szüret október 7-én veszi kezdetét.

Figyelmeztetnek a szőlőbirtokosokat, hogy a hegybért a szüretet megelőzőleg feltétlenül kifizessék, ellenesetben a szüreteléstől el lesznek tiltva.

Hegy elnökség.

4428 - 1909. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város legtöbb adót fizetőinek az igazoló választmány által 1910. évre összeállított névjegyzékét az 1886. évi XXI. t.-cz. 28. §-a értelmében Aradon a városháza első emeletén levő hivatalos helyiségben 1909. október hó 1-től október hó 15-ig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra közzemlére kiteszem azzal, hogy a névjegyzék ellen a bíráló választmányhoz felebbezésnek van helye. A felebbezések ugyancsak a fenti időtartam alatt hivatalomban nyújtandók be.

Arad, 1909. évi szeptember hó 30-án.

Varjassy, polgármester.

Könyvkötészetünkben egy ügyes fia tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalba.

Magyar kir. államvasutak

Nyári menetrend.

Érvényes 1909. évi május hó 1-től.

Table with columns: Állomások, Szv. I. II., Gyv. I. II., Tvsz. I. II., Szv. I. II. for Arad-Budapest route.

Table with columns: Állomások, Szv. I. II., Gyv. I. II., Tvsz. I. II., Szv. I. II. for Budapest-Arad route.

Table with columns: Állomások, Gyv., Szv., Tvsz. for Arad-Tóvis route.

Table with columns: Állomások, Szv., Gyv., Tvsz. for Tóvis-Arad route.

Table with columns: Állomások, Szv., Gyv., Tvsz. for Arad-Temesvár-Józsefváros route.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

APRÓ HIRDETÉSEK.

„Remény“-nek

levelei vannak.

„Zöldben“

levele ment kívánt helyre. 3736

Pénztárnoki

vagy más bizalmi állást biztosítéképes egyén keres. Irodában használható. Czim „Bizalmi“ kiadóhivatalban. 3738

Nősülés céljából

24 éves, csinosnak mondott ügyes szőke kereskedő, 18—24 éves szolid leánnyal vagy özvegygyel 4—6000 korona hozománnyal, rövid időn belül házasságot ohajt kötni. Fényképpel ellátott és teljesen komoly szándéku levelet kérek a kiadóba „Édes jövő“ jelige alatt, melyet az továbbít. 3762

Borpince

kiadó, 220 hektó ürtartalmu hordóval együtt Deák Ferenc-utca 30. szám alatt. 3768

Őszi Divat Album,

utcai, házi toilette, Costüm, Blous és alj. valamint gyermekdivat album összesen 700 divatképet tartalmaz, a vaskos, 70 oldalas könyv ára színes képekkel K. 250 Kapható: Ingusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Aradon. 178

Keresek

novemberi belépésre raktárnoki, munkafelügyelői vagy bármely hasonló állást. Hack János, Borosjenő. 3696

Egy Yost Irógép

teljesen jó karban eladó, ugyszintén két vasredőny és egy nagy tükör üvegtábla. Cím a kiadóhivatalban. 3711

Krausz Paul'n

könyv- és papirkereskedése. Színházépület, 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Szépirodalmi és ifjúsági művek, tankönyvek, rajz- és írószerek az összes helybeli intézetek részére. Diszlevélpapírok a legolcsóbb áron. Divatlapok és folyóiratok egyenként és bérletben. Telefon 511. sz. 3241

Keresek egy jóforgalmu

vegyeskereskedést ital és tőzsdével, esetleg házzal. Ajánlatok „Üzlet jelige alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 3726

Magánház

Aulich Lajos-u. 10. sz. a. azonnal eladó. Bővebbet Rákóczy-utca 10. 3788

Szőlőcsomagoló papí,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Egy 4 polgárit végzett

leány irodai munkákra ajánlkozik. Cím a kiadóban. 3766

Ügyes

fiatal uri leány, házi kisasszonynak ajánlkozik helyben vagy vidékre. Cím a kiadóhivatalban. 3658

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J-utca 2.

(Minorita-palota.) 3011

Nagymennyiségű

pléh-pánt

és

maculatura

jutányos áron

eladó.

Olcsóbbt a SZÉN!

A ki téli szén és közüklégletét már most sz. be, vagy jegyezteti elő, 2%-ot megtakarít!

Légszeszgyári kokszt 0 K.

100 kg.-ként

Porosz salon kőszén 1 K.

100 kg.-ként

Zsilvölgyi salon kőszén 1 K.

100 kg.-ként

Rostált pormentes faszén 1 K.

100 kg.-ként

Kovács szén — — K.

100 kg.-ként

Róth József

szénnagykereskedőné

Arad, Eötvös-u.

Telefon 63. sz.

Aradi fűrészgár részvénytársaság

gőzfűrészes és fakereskedés.

Telefon szám 711.

Van szerencsénk a t. favásárló közönségnek b. tudomására hozni, hogy **Aradon, Radnai-ut 2. szám alatt**

gőzfűrészesünket

üzembe helyeztük és azt, valamint az azzal egybekötött nagybani és kicsinybani fakereskedésünket **Aradi Fűrészgár Részvénytársaság** törvényszékiileg bejegyzett cég alatt fogjuk vezetni.

Termelőnk mindennemű puhafa anyagot, nevezetesen rendes méretű és dimenziós épületfát, deszkát, pallót, léceket és I. oszt. **aradi zsindele** Állandóan nagy készletet tartunk száraz, I. rendű lucfenyő, horóvi és keményfa asztalos anyagban, tölgy-oszlopok és gerendákban, mindennemű bogrnárfákban, ugymint bükkhasítványban, küllőben és keréktalpakban végül mindennemű I. rendű tetőcserepekben. Árunkat a legolcsó

VERSENY-ÁRAKON

árusítjuk és felhívjuk a t. favásárló közönséget, hogy faszükségletének beszerzése előtt saját érdekében bennünket ajánlattételre felhívjon, hogy biznyitékot szolgáltatassunk bárkivel szemben is

versenyképességünkről.

Ajánljuk továbbá kizárólag marosmenti származásu, teljesen száraz, teljes méretű és tömör ölelésű

tűzifánkat

nevezetesen: I. oszt cserhasábfát, I és II. oszt. bükkhasábfát, cser- és bükk dorongfát

végül gyors tüzeléshez, és alágyujtáshoz fenyő tűzifánkat ölbe rakva, vagy kötegekben. **Minden fél öl fához díjtalanul adunk egy köteg fenyő alágyujtót.**

Miután tűzifa üzletünkre különös súlyt fektettünk, a fát nemcsak a **legolcsóbb áron** árusítjuk, hanem az I. rendű, száraz minőségben, feltétlenül komplett tömör ölelésen és az alágyujtó fenyő kötegfá díjtalan kiszolgáltatásán felül b. tűzifa vevőink kényelmére **tűzifa osztályunkat telepünk fa-utcai részére** helyeztük át, ahonnan a tűzifa mindig kövezt, jó uton a legolcsóbb fuvarerővel szállítható el. Telefon rendelések azonnal eszközöltetnek; kívánatra a tűzifát házhoz szállítjuk és fejszésekéről és fűrészesekéről gondoskodunk.

Kérjük szives megbízásait és előre is biztosítjuk pontos kiszolgálásról és legolcsóbb árjegyzékünkről